БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 28 (7058)
ФЕВРАЛИИН 3
ЧЕТВЕРГ
1955 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум январиин 25—31-дэ болобо.

Пленум болбол малажалай продуктнуудай үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсэһэн, зохихо тогтоол баталан абаһан байна.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай
нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа 1955 оной январиин 31-дэ баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

I.

ЦК-гэй сентябрьска, февральско-мартовска ба июньскэ Пленумүүдэй тогтоолнуудые, Парти, Правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлһэнэй ашаар арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай ажана байдалые һайжаруулха хэрэгтэ үнгэрэгшэ жэлэй туршада нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум тэмдэглэнэ.

Машинна томо промышленностиние бүхы хэмжээгээр хүгжөөлгэ ба оронине электрификацилга тухай агуухэ Ленинэй һургаалые хүтэлбэри болгон, Коммунистическэ парти болбол манай Эхэ ороной арадай бүхы ажахын ба өөрыгөө хамгаалха барагдашагүй хүсэ шадалай бата бэхи үндэһэ һууринь советскэ арадай ажана байдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулха эшэ үндэһэ болоһон хүндэ индустрине саашадань дэбжээлгые өөрынгөө гол зорилго гэжэ урдынхи мэтэ тоолоно. Манай орон дотор металл, машина, электроэнерги үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэлдэ ехэ болоно, нүүрһэ ба нефть малтан абалга ургана. Хүндэ индустриин таһалгаряагүй ургалтын база дээрэ хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин ба мүн промышленностиин бусад һалбаринууд хүгжэнэ, хүндэ индустриин база дээрэ манай социалистическэ томо хүдөө ажахы хүгжэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо үнгэрһэн саг соо ороной хүдөө ажахыда ехэ хубилалтанууд болоо, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые саашадань хүсэтэйгөөр дэбжээхэ шухала арга нүхэсэл байгуулагдаа. Хүдөө ажахыда һомологдодог мүнгэн зөөриин хэмжээ нилээд ехэ болоһон, МТС-үүд, совхозууд болон колхозуудай техническэ зэбсэгжэлгэ ургаһан байна. Социалистическэ промышленность 1954 ондо хүдөө ажахыда ниитэ хэрэглэлэй 137 мянган трактор (15 хүсэтэй гэжэ тоолоходо), пропашной 46 мянган трактор, орооһо таряанай 37 мянган комбайн, хүдөө ажахын олон зуугаад мянган бусад машинануудые үгөө. Машинно-тракторна станцинуудые мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, тэрээнэй эсэстэ МТС-эй директорнүүдээр, главна инженернүүдээр, мастерскойнуудые даагшадаар мүнөө заатагүй дээдэ ба дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Саг үргэлжын хүдэлмэрилэгшэд болгогдон 2 миллион шахуу трактористнууд, тракторна бригадануудай бригадирнууд, хүдөө ажахын орёо машинануудай машинистнууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэд МТС-үүдэй штадуудта оруулагдаа. Мүнөө үедэ 120 шахуу мянган агрономууд болон зоотехнигүүд колхозуудай үйлэдбэридэ сэхэ хүдэлмэрилнэ. Машинно-тракторна станцинууд, хахалалгада оруулжа бодоходо, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые 1954 ондо 1953 онойхидо орходоо 75 миллион гектар үлүү ехые хээ, эдэ хүдэлмэринүүдэй шанар һайжараа. Эдэ бүгэдэ хадаа колхозно үйлэдбэрилгые хүгжөөлгэдэ шиидхэхы хүсэн болоһон машинно-тракторна станцинуудай үүргын ургаһаниие харуулна.

Партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органууд колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй кадрнуудые бэхижүүлхэ талаар бодото хэмжээнүүдые бэелүүлээ. Колхозуудай олон арбаад мянган түрүүлэгшэнэр хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа дэбжүүлэгдээ, тэдээн сооһоо олониинь шадабаритайгаар хүтэлбэрилөө һаа, гээгдэнги ажахынууд богони болзор соо түрүү болоно гэжэ бодотоор харуулаа.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр үнгэрэгдэһэн партийна организацинуудай, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэриие шэнэдхэн табилга, МТС-үүдэй зононуудта партиин райкомуудай секретарьнар түрүүтэйгээр инструкторска группануудые байгуулга, МТС-үүд, колхозууд болон совхозуудые мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлгэ хадаа хүтэлбэриие хүдөө ажахыда сэхэ ойротуулха, тэрэниие бүри һайжаруулха, тодорхой ба оперативна болгохо арга олгоно.

Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд орон дотор орооһо таряа үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхэ тухай, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральско-мартовска Пленумэй тогтоолые, Парти, Правительствын тэрээнһээ хойшонхи шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ түрүүшын амжалтануудые туйлаа. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлдэ колхозууд болон совхозуудта орооһо таряанай валовой суглуулбариие ехэдхэхэ, таряа бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, хэдэ хэдэн шухала районуудта ган байгаашье һаань, 1953 онойхидо орходоо орооһо таряа нилээд ехээр бэлэдхэхэ арга боломжо олгоо.

Машинно-тракторна станцинууд, колхозууд ба совхозууд овощь болон хартаабха үйлэдбэрилгые, бэлэдхэлгые ехэдхэлгэдэ 1954 ондо зарим тэды амжалта туйлаа. Хартаабха ба овощь тарилгын, һуулгалгын квадратно-гнездовой, квадратна аргануудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар механизациин хэмжээ дээшэлээ, эдэ культурануудые элдүүрилгын шанар һайжараа, энэнь ажал багаар гаргашалан, хартаабха ба овощиин валовой суглуулбариие дээшэлүүлхэ арга олгоо. 1954 ондо 1953 онойхидо орходоо хартаабха ба овощь нилээд ехээр бэлэдхэгдэһэн, худалдан абтаһан байна. Хлопчатник, лен-долгунец, улаһан мэтын тон шухала техническэ культурануудые үйлэдбэрилгэ ба бэлэдхэлгэ ехэ болоо.

Олон областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд КПСС-эй ЦК-гэй июньскэ Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, 1954 ондо ургаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлгые нилээд эмхитэйгээр үнгэргэһэн, намарай пар хахалха, хара пар бэлэдхэхэ ба намарай культурануудые тариха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Хүдөө ажахые эрид дэбжээхын түлөө тэмсэлдэ социалистическэ промышленностиин, манай хүдэлмэришэн ангиин туйлай ехэ туһаламжа шухала үүргэ дүүргээ. Советскэ индустри 1954 ондо хүдөө ажахыда хэрэгтэй мүнөөнэй хүсэтэ техникэ үйлэдбэрилгэеэ ехэдхээ. Олон мянган предприятинууд болон эмхи зургаанууд шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглалгада, МТС-үүд болон совхозуудые бэхижүүлгэдэ шадабари ехэтэй хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэдые эльгээгээ. Хүдэлмэришэн анги ба колхозно таряашадай эбдэршэгүй союзай агуухэ хүсэниинь нигэжэ үшөө дахин харагдаа.

Малажалай удаан унжагайрһан гээгдэл хадаа ажалшадай материальна ажана байдалые саашадань һайжаруулха, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөхэ зам дээрэ ехэхэн һаад түбэг болоһон байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум тэмдэглээд, малажалые, түрүүшын ээлжээндэ ниитын малажалые, түргэнөөр дэбжээлгэ хадаа орондо тон шухала удхашанартай байна, мүнөө хүдөө ажахыдахи парти ба гүрэнэй хойшолуулашагүй эгээ шухала зорилго болоно гэжэ заагаа һэн.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаһанай эсэстэ орон дотор ашаг шэмэтэ бүхы түрэлэй малай тоо толгой олошороо. 1953 оной октябриин 1-һээ 1954 оной октябриин 1 хүргэрхи үе соо орон дотор үнеэдэй тоо 1,5 миллион толгойгоор, эбэртэ бодо бүхы малай тоо 1,9 миллион толгойгоор, гахай 3,4 миллион толгойгоор, хонид 2,6 миллион толгойгоор олошороо; мяха, һү, үндэгэ үйлэдбэрилгэ ургаһан байна. Малажалай продукци үйлэдбэрилгын ургалгатай, тэрээнэй товарностиин дээшэлгэтэй дашарамдан, мүн малажал хүгжөөлгын талаар колхозууд болон колхознигуудай материальна урма хэшээлые дээшэлүүлхэ тушаа абтаһан хэмжээнүүдэй эсэстэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин энэ һалбариһаа ородог олзо доход ехэ болоо, энэнь ниитын малажал саашадань дэбжээлгэдэ шухала эрхэ нүхэсэл болоно.

Гэхэтэй хамта, мүнөө үедэ малажалые, илангаяа ашаг шэмын талаар, мүн малай тоогой талаар хүгжөөлгын хэмжээ хадаа малажалай продуктнуудта — хүн зоной, мүн түүхэй эдтэ — хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин улам ургаһан эрилтэнүүдые ханганагүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Ниитын малажал хүдөө ажахын эгээ гээгдэнги һалбари хэбээрээ байһаар. Ниитын малажалай хангалтагүй байдал түбхын түрүүндэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Совхозуудай министерство, олон областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд хүдөө ажахын үйлэдбэриин энэ тон шухала һалбариие хүтэлбэрилгэеэ мүнөө хүрэтэр шэнэдхээдүй байһаар.

Советскэ арадай ажана байдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулха, хүн зоной ходоодоо ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангаха гэжэ парти, правительствын табиһан зорилгые бэелүүлгэ хадаа орон дотор орооһо таряа, хартаабха, овощь, техническэ культуранууд болон малажалай продуктнуудай үйлэдбэрилгые ойрын жэлнүүдэй туршада нилээд ехэдхэхые ехээр эрижэ байна.

II.
Малажалые хүгжөөлгын шиидхэхы нүхэсэл болохо орооһо таряа үйлэдбэрилгые саашадань ехэдхэхэ тухай

Хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангахын тула малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ зорилго хадаа бүхы хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һуури болоһшо таряанай ажахые саашадань эрид ехээр хүгжөөнгүйгөөр шиидхэжэ шадагдахагүй байна.

ЦК-гэй февральско-мартовска Пленумэй тодорхойлһоной ёһоор, орооһо таряа үйлэдбэрилгын хэмжээн валовой суглуулбаряараа ба худалдаа наймаанда ородог хубяараа арадай-ажахын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэд ханганагүй. Жэл ерэхэ бүри орон доторнай улам ехэ таряан хэрэгтэй болоно байна. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, Парти ба Правительствын элдэб хэмжээнүүдые абаһанай эсэстэ арад зоной хэрэглэмжэ элитэ ехээр ургаһан байна, мүн саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр ургажа үргэлжэлһөөр. Эд бараанай сангые оло дахин химдаруулһанай ашаар эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ба промышленна эд товарнуудай талаар ажалшадай эрилтэ улам дээшэлжэ байна. Хүн зоной үдэхэ, олошорхо бүри таряа талха улам ехэ хэрэгтэй болоно. Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы дээрээ городто ажаһуудаг хүн зоной жэл бүри олошорходо, хүдөө ажахын продуктнуудые, тусгаарлабал хилээмэ гаргашалха ябадал мүн лэ ехэ болоно, яахадааб гэхэдэ, хүдөө нютагта ажаһуудаг хүн промышленностьда хүдэлмэрилхэеэ ороходоо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилэгшэ байһанаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдан абагша болоно бшуу. Гүрэнэй резервнүүдые ехэдхэхын ба гадаадын худалдаа наймаае үргэдхэхыншье тулада бидэндэ улам ехэ таряа талха хэрэгтэй байна. Мяха, һү, үндэгэ, нооһо ба бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ шухала болоод байһан ушарһаа малай тэжээлэй таряан илангаяа ехээр хэрэгтэй болоод байна.

Хараадуулан бодожо үзэһэнэй ёһоор, орооһо таряагаар манай ороной бүхы эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангахын тула ойрын таба—зургаан жэлэй туршa дотор орооһо таряанай нэгэ жэлэй валовой суглуулбариие 10 миллиард пүүдһээ доошо бэшэ хэмжээндэ хүргэхэ зэргэтэй. Энэ хадаа ехэ ба орёо бэрхэшье һаа, бодото дээрээ дүүргэгдэжэ боломоор зорилго мүн. Энэ зорилго табиха зуураа, манай парти хадаа хүндэ индустриие хүгжөөхэ талаар туйлагдаһан амжалтануудта, томо социалистическэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүлюу һайн байһанда, наукатай нягта холбоотойгоор ажаллажа, үндэр ургаса хуряадаг болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлдэ түшэглэнэ.

Орон дотороо орооһо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар табигдаһан зорилгые шиидхэхын тула бидэндэ хэдэ хэдэн арга боломжонууд бии.

Тарилгын бүхы талмай дээрэ ургасые дээшэлүүлхэ гээшэ орооһо таряанай валовой суглуулбариие ехэдхэхэ шухала резерв мүн. Хүдөө ажахые мүнөө үеын техникээр хангаха, МТС-үүд, колхозууд ба совхозуудые мэргэжэлтэй кадрнуудтай болгохо, хүдөө ажахын үйлэдбэриин новаторнууд ба түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ ябадал хадаа таряанажалай культурые дээшэлүүлхэ ба тэрэнэй үндэһөөр орооһото культурануудай тогтууритай, үндэр баян ургаса хуряадаг болохо арга боломжо олгоно.

Хуряалгын үедэ тохёолдодог гээлтэ хоролтонуудые багадхаха гээшэ таряа талха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар хоёрдохи арга боломжо мүн. Олохон колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудта хуряалгын хүдэлмэринүүд ехэ удаан болзор соо унжагайрдаг байна. Ургаса хуряалгые саг болзор сооһь үнгэргэхэдэ, нэгэ гектар газар дээрэһээ 2—3, мүн тэрэнһээ дээшэшье центнер таряан нэмэжэ абтадаг гэжэ түрүү колхозууд ба совхозуудай сортоучастогуудай дүй дүршэл харуулна. Бүхы колхозууд ба совхозуудта ургаса хуряалгые богонихон болзор соо үнгэргэбэл гээлтэ хоролтонуудые багадхаха ба орооһо таряанай бодото гарасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжо бии болохо юм.

Орооһо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэлгэдэ эгээн зохистойгоор, түргэнөөр бэелүүлжэ боломоор арга боломжо хадаа шэнэ ба боро газарнуудые ашаглалга мүн. Шэнэ ба боро газарнуудые элдүүрилэн ашаглахада орооһо таряанай валовой суглуулбариие ехэ болгохо арга олгоно гэжэ Алтайска ба Красноярска хизаарнуудай, Новосибирскэ, Омско, Курганска, Челябинска ба бусад хэдэн областьнуудай, Башкирска АССР-эй, мүн тэрэшэлэн Казахска ССР-эй колхозууд ба совхозуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд харуулаа. Шэнэ газарнуудые элдүүрилжэ эхилһэн түрүүшынгээ жэлдэ манай орон хэдэн зуугаад миллион пүүд орооһо таряа нэмэжэ абаһан байна. Шэнэ ба боро газарнуудтахи тарилгын талмайе саашадань үргэдхэхэ гээшэ орон дотороо орооһо таряа үйлэдбэрилгые ехэ болгохо талаар шухала арга нүхэсэл мүн.

Кукуруза тарилгые үргэдхэхэ гээшэ орооһо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тон ехэ резерв болоно. Һүүлэй жэлнүүдэй турша дотор элдэб зононуудта кукуруза тарижа ургуулһан дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, үндэр ургаса үгэдэг энэ үнэтэ культурые манай ороной бүхы хүдөө ажахын районуудта ехэ хэмжээтэйгээр тарижа болохо байна, мүн тариха ёһотойшье байнабди. Кукурузын хүсэд эдеэшэжэ үрдингүйгөөр хуряагдаха болоһон газарнуудта һая эдеэшэжэ байһан буурсагуудыень силос болгон даража абаха арга бии. Колхозууд, совхозууд, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай дүй дүршэлэй харуулһанай ёһоор, эдеэшэжэ байһан кукурузые хуряагаад, бүтүү газарта хадагалхада тэрэнэй шэмэ, шанарынь нэгэшье доошоо ородоггүй байна. Силос болгожо дарагдаһан буурсагуудынь тэжээлэйнгээ единицэнүүдээр (хуурай орооһонтой зэргэсүүлхэдэ) хүсэд болоһон кукурузаһаа дутадаггүй байна.

Мүнөө үедэ манай социалистическэ хүдөө ажахы орооһо таряанай валовой суглуулбариие эрид дээшэлүүлхын тула орондомнай бии байгаа тон ехэ арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр ашаглажа шадаха байна.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум нигэжэ тогтооно:

1. 1960 он хүрэтэр орооһо таряанай валовой суглуулбариие орон дотороо жэл бүхэндэ 10 миллиард пүүдһээ доошо бэшэ хэмжээтэй болгохо гээшэ таряанажалые хүгжөөхэ талаар арадай ажахын эгээн шухала зорилго гэжэ тоолохо.

Бүгэдэарадай энэ зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ колхознигууд ба колхозницануудай, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хүсэ шадалые элсүүлхыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нүүдые, партиин крайкомуудые, обкомуудые ба райкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной ба районно Соведүүдые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые ба СССР-эй Совхозуудай министерствые уялгалха.

2. Орооһото культурануудай ургасые бүхы тарилгын талмай дээрэ нилээд ехээр дээшэлүүлхын тула область бүхэнэй, район бүхэнэй, колхоз, совхоз бүхэнэй онсо өөрэ байдалые хараадаа абажа, таряанажалай культурые эрид дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудые уялгалха. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалха үедөө тарилгын болзорые богони болгохо, үрэһэнэй ажалые һайжаруулха, нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, тарилгын хойноһоо нягта һайнаар харууһалха, наукын туйлалтануудые ба хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар зохихо анхарал табиха зэргэтэй. Ган гасуурта дайрагдаһан ба хуурай һалхинай болодог районуудта поли хамгаалха ой модоной полосануудые һуулгаха ба ургуулха хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ шухала.

3. Ургаса хуряалгые унжагайруулһан дээрэһээ ехэ орооһо таряанай гээлтэдэ ородог ябадалые саашадаа яашье тэсэшэгүй гэжэ тоолохо, тиин ургасын гээлтэ хоролтодо ородгые болюулхын тула эрид шууд тэмсэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствоһээ, СССР-эй Совхозуудай министерствоһээ, нютагуудай партийна ба советскэ органуудһаа эрихэ. Хуряалгын болзорые богони болгохо гээшэ орооһо таряанай гээлтэ хоролтонуудые усадхаха шиидхэхы нүхэсэл мүн. Колхозууд ба совхозуудай залаатай орооһото культурануудые эдеэшэжэ байха үеэрнь саг дарыдань хуряажа эхилээд, хүдэлмэриин 10 үдэрһөө дээшэ бэшэ болзор соо дүүргэхээр хэрэг ажалые эмхидхэхэ зэргэтэй. Энээнэй тулада эгээн түрүүндэ МТС-үүд, совхозууд ба колхозуудта бии байгаа хуряалгын машинануудые саг дарыдань бэлдэхэ ба бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, богонихон болзор соо гээлтэ хоролтогүйгөөр ургаса хуряалгые үнгэргэхын тула МТС-үүд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые ба колхознигуудые материальна талаарнь урмашуулан, тэдэнэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ ёһотой. Энээнтэй хамта, МТС-үүд ба совхозуудта комбайнуудай ба хуряалгын бусад машинануудай паркые нилээд ехэ болгохо шухала байна.

4. 1956 ондо шэнэ ба боро газарнуудтахи тарилгын талмайе 28—30 миллион гектар хүрэтэр үргэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые һайшааха.

Шэнэ газарнуудые ашаглаха гээшэ орон дотороо орооһо таряанай валовой суглуулбариие ехэдхэхэ талаар тон ехэ арга боломжо гэжэ тоолоод, шэнэ ба боро газарнуудые элдүүрилхэ тухай үгтэһэн даалгабариие саг болзор сооһь дүүргэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые, Казахстанай Компартиин ЦК-е ба Министрнүүдэй Соведые, партиин крайкомуудые ба обкомуудые, Сибириин, Уралай Поволжьеын ба Казахстанай областьнууд ба хизаарнуудай ажалшадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдые уялгалха.

5. Орооһо таряанай валовой суглуулбариие ехэдхэхэ шухала резерв болоһшо кукуруза тарилгын талмайе үргэдхэхэ ёһотой гэжэ тоолоод, 1960 он хүрэтэр кукуруза таридаг талмайе 28 миллион гектарһаа доошо бэшэ хэмжээтэй болгохо.

(*Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта*)

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай

нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа 1955 оной январиин 31-дэ баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Үргэлжэлэл)

Ургаса ехээр үгэдэг ороohото культура болохо кукуруза хадаа манай ороной али бүхы районуудта тон үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёhотой. Механизацилгын хүгжөөд байhан мүнөө үедэ бусад культурануудтай зэргэсүүлхэдэ кукуруза гээшэ ажал ехэтэй культура байхаяа болинхой. Мүнөө үедэ кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариха, хоёр ондоо шэглэлтэйгээр механизмуудай хүсөөр харууhалан элдүүрилхэ ба комбайнуудаар ургасыень хуряаха арга боломжо бии.

Кукуруза яахадаа үнэтэйб гэхэдэ, ганса культура байhан аад, нэгэ доро хоёр ондоо үүргэ дүүргэнэ — ороohо тарьяанай резервые ехэдхэнэ, мүн тэрэшэлэн кукурузын эшэнүүд hайн шанартай силос болодог байна. Эдеэшэжэ үрдеэгүй байха үедөө халагдадаг кукурузын бүхы талмайе хоёр ондоогоор илгабарилан хуряахада, буурсагуудhаань ороohон гарадаг, мүн эшэнүүдыень хэршэжэ силос болгон дарахада, шэмэтэй hайн тэжээл болодог. Илгажа хуряагдаhан буурсагуудыень силос болгон дарабал, гахайнуудые болон бусад малнуудые, мүн тэрэшэлэн шубуудые тэжээхэ ороohо үгэдэг; кукурузын эшэнүүдые буурсагуудhаань илгажа, силос болгон дарахада үнеэдэй ба бусад малнуудай эдихэ шэмэтэ тэжээл болодог байна.

Кукурузын хүсэд эдеэшэдэггүй (кукурузын ороohоной эдеэшэдэггүй ба хатадаггүй) районуудта хүйтэнэй болохоhоо урид буурсагууд ба шэлбэнүүдыень амилдань хуряаха ёhотой.

Үндэр ургаса абахын тула кукурузые квадратно-гнездовой аргаар, заабол нэгэ нүхэн соо хоёр эшэ тариха шухала. Юундэб гэхэдэ, нүхэн соо олон ургамалай байхадань hайн шанартай буурсагуудые абахын аргагүй байдаг. Кукурузые hайн газар дээрэ тариха, утэгжүүлгэ оруулха, ургасыень хэрээhэлүүлэн, саг соонь, механизированнаар харууhалха, гараараа шоройень элдүүрилхэ, ургасые ряд соонь үсөөрүүлхэ, хожомдожо гараhан буурсагуудыень таhалха, мүн тэрэшэлэн искусственнаар үрэжүүлхэ хэрэгтэй. Ингэжэ таригдаhан кукурузын бүхы тарилганууд ороohото культурануудай тарилта гэжэ тоологдохо ёhотой.

Украиный урда ба центральна районуудта, Молдавида, Хойто Кавказда, Закавказьедэ ороohо абахын тула кукурузын тарилтые бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ, кукуруза таридаг шэнэ районуудые үрэhэ хүрэнгөөр хангахын тула үрэhэ тарилгые хүгжөөхэ шухала. Тэрээнтэй хамта, урда районуудта кукурузын зарим хубине хүсэд эдеэшээгүйдэнь хуряахада таарамжатай. Тиигэхэдээ эдэ районуудай колхозууд ба совхозууд кукурузын буурсагуудаар силос даража, нилээд ехэ концентрированнэ тэжээлтэй болохо, кукурузын эшээр силос дараха аргатай болохо байна.

Дулаагаар ба шииг нойтоор элбэг зарим районуудта, жэшээлхэдэ, Грузиин ба Краснодарска хизаарай Хара далайн эрьеын зонодо, мүн тэрэшэлэн Дунда Азиин зарим районуудта малай тэжээл ехэ болгохын түлөө кукурузые хүсэд эдеэшээгүйдэнь хуряажа, жэлдээ хоёр ургаса абаха ёhотой.

Ургаса багатай ороohото ба тэжээлэй культурануудай оронідо, мүн ургаса багатай сабшалан ба бэлшээрине хахалжа, кукурузын тарилгые үргэдхэхэдэ болохо. Тэрэшэлэн кукурузые парай зарим хуби дээрэ тарихада болохо гэжэ тоолохо. Тиихэдээ намарай культурануудай тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ үнгэргэхын ба тэдэнние саг соонь тарихын тула кукурузые хуряажа абаха хэрэгтэй. Зарим урда районуудта солоомын узуур хахалжа, кукуруза тариха ёhотой. Ногоон тэжээл болохо кукурузые үдхэнөөр тариха ба ряд соонь үсөөрүүлхэгүй хэрэгтэй. Тиихэдээ ургасын хойноhоо харууhалгые хэрээhэлүүлэн хэхын тула тэрэнние заатагүй квадратно-гнездовой аргаар тариха шухала.

Оронэй элдэб районуудта тарихада илангаяа таарамжатай кукурузын эрхим сортнуудые шэлэхэ ба тааруулан илгаха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые уялгалха. Кукурузые гибриднэ үрэhөөр тарихада ехэ ургаса абаха шухала нүхэсэл болохо байhыень хараадаа абажа, ойрын хоёр—гурбан жэл соо гансал гибриднэ үрэhөөр таридаг болохын тула иимэ үрэhэ үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ.

Тракторнууд, комбайнууд, рядовой жатканууд (виндроуэрнүүд), подворщигууд, сэялкэнүүд, культиваторнууд болон бусадые, түбхын түрүүн хүдөө ажахын навеснэ машинануудые, мүн тэрэшэлэн тарилга, ряд хоорондын газар элдүүрилгэ, илангаяа ургасые богони болзор соо хуряалга гэхэ мэтын хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ хэмжээтэйгээр автомобильнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай дурадхалнуудые зохёохыень СССР-эй Госпланиие, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, Автомобиль, трактор, хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствые уялгалха. Эдэ дурадхалнуудые 1955 оной апрелиин 1 болотор СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гэй үзэмжэдэ табиха.

7. Хүдөө ажахыда хэрэгтэй минеральна утэгжүүлгэ, известко ба хорото химикадуудые, илангаяа hайн шанартай утэгжүүлгэ болон хорото химикадуудые үйлэдбэрилгөөр туйлагдаhан хэмжээн бага гэжэ мэдэрхэ.

Хүдөө ажахыда минеральна утэгжүүлгэ, известково ба хорото химикадуудые үйлэдбэрилгэ саашадань ехэ болгохо, hайнаар хэрэглэхэ тушаа хэмжээнүүдые зохёожо бэелүүлхыень СССР-эй Госпланиие, Химическэ промышленностиин министерствые, СССР-эй Хара металлургиин министерствые, Үнгэтэ металлургиин министерствые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые уялгалха.

Правительствын шиидхэхэ асуудалнуудаар өөhэдынгөө дурадхалнуудые хоёр hарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эруулха.

* * *

Ороohоной валовой суглуулгые 10 миллиард пүүд хэмжээтэй болотор ехэдхэхэдээ манай орон ороohо тарьяанай бүхы хэрэглэмжые гүйсэд хангажа, бүри ехэ резервтэй боложо, харин гүрэнүүдтэй худалдаа наймаагаа үргэдхэжэ шадаха байна, тиихэтэсэ хамта, 4 миллиард үлүүтэй пүүд ороohо тарья, тэрээнhээ гадна, нилээд ехэ hагшадаhа, жмых болон элдэб янзын комбинированнэ тэжээл малажалда үгэжэ шадаха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Малажал саашадаа хүгжэхэ бата hайн базатай болохо, ашаг ехэтэй ба товарность ехэтэй болохо, манай арадай эдеэ хоолой хэрэглэмжые ба промышленностиин түүхэй эдэй хэрэглэмжые хангахын тула оромнай шухала хэмжээтэйгээр малажалай продукт абаха байна.

III.

Мяха, hү, үндэгэ, ноohо болон малажалай бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай

Коммунистическэ партии болон Советскэ правительство болбол эдеэ хоолой продуктнуудаар—арад зоной, түүхэй эдээр—промышленностиин улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангаха аргатайгаар ойрын жэлнүүдтэ малажалай хүгжэлтэ туйлаха гэhэн зорилго урдаа табина.

Энэ зорилгые шиидхэхын тулада ойрын таба—зургаан жэл соо малажалай гол продуктнуудые үйлэдбэрилгые хоёр—хоёр хахад дахин ехэ болгохо шухала.

Богонихон болзор соо малажалай продукт үйлэдбэрилгые иимэ горьтойхоноор ехэ болгохо гэhэн зорилго табиха зуураа, КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол мүнөө үедэ малажалые горьтойгоор хүгжөөхын тулада шухала условинууд байгуулагдаа, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд өөhэдтөө бии байhан ехэхэн резервнүүдые шадамар бэрхээр хэрэглээ hаа, малажалай продуктнуудаар ороной эрилтэнүүдые хангажа шадаха байха гэhэн баримтаhаа үндэhэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ малажалай хүгжэлтэдэ болон тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ түрүүшын амжалтануудые туйлаhан олохон түрүү колхозуудай болон совхозуудай, бүхэли районууд болон областьнуудай дүй дүршэл хадаа богонихон болзор соо малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые горьтойхоноор ехэдхэхэ бүхы шухала условинууд манай орон дотор бии гэжэ харуулна.

Хаана партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд малажалые хүгжөөхэ хэрэгые ёhотой hайнаар ябуулнаб, бии байhан арга боломжонууд болон резервнүүдээ зүбөөр хэрэглэнэб, тэндэл малажалые хүгжөөлгэдэ горьтой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, Челябинска областиин колхозуудта 1953 оной октябриин 1-hээ 1954 оной октябриин 1 хүрэтэрхи үе соо үнеэдэй тоо толгой 26 процентээр олошороо, малые бүрин бүтэнөөр байлгаха ябадал hайжараа, үнеэн бүриhөө hү haалга дунда зэргээр 1.058 килограммhаа 1.566 килограмм хүрэтэр ехэ болоо. Жэл соо үнеэн бүриhөө hү haалга дунда зэргээр Рязанска областиин колхозуудта—1.034 килограммhаа 1.446 килограмм, Винницкэ областиин колхозуудта—1.319 килограммhаа 1.625 килограмм хүрэтэр, Черновицка областиин колхозуудта—1.537 килограммhаа 1.972 килограмм хүрэтэр ехэ болоо. Жэл соо Украинска ССР-эй Винницкэ районой колхозууд—hү haалгые 2.641 килограммhаа 3.044 килограмм хүрэтэр, Челябинска областиин Красноармейскэ районой—1.003 килограммhаа 2.014 хүрэтэр, Московско областиин Каширска районой—1.649 килограммhаа 2.188 килограмм хүрэтэр, Рязанска областиин Солотчинска районой—1.352 килограммhаа 2.069 килограмм хүрэтэр, Воронежско областиин Калачеевскэ районой —1.198 килограммhаа 1.847 килограмм хүрэтэр ехэ болгоо. 1954 ондо РСФСР-эй 19 областьнуудай совхозууд—дунда зэргээр үнеэн бүриhөө 3000 гаран килограмм, Белорусска ССР-эй совхозууд—3.339 килограмм, Эстонско ССР-эй—3.649 килограмм, Латвийска ССР-эй—3.885 килограмм hү haаhан байна. Олохон колхозууд болон совхозууд хонидой болон гахайнуудай ашаг шэмые дээшэлүүлгээр амжалта туйлаа.

Жэл соо Украинска ССР-эй колхозуудта үнеэдэй тоо толгой—18 процент, Белорусска ССР-эй—24 процент, Молдавска ССР-эй—33 процент, Омско областиин—19 процент, Воронежско областиин—23 процент, Тамбовско областиин—24 процент, Курганска областиин—24 процентээр олошорhон байна. Бүхы дээрээ орон дотор жэл соо үнеэдэй тоо толгой колхозуудта—1.100 мянган толгойгоор, совхозуудта—200 мянган толгойгоор олошороо, үнеэдhээ hү haалга нэгэ бага дээшэлээ, мяха тушаалгада үгтэhэн малай шанар hайжараа. 1953 оной октябриин 1-hээ 1954 оной октябриин 1 хүрэтэрхи үе соо hүн, мяхан, үндэгэн урда жэлэйхидэ орходоо ехээр бэлэдхэгдээ. Продукци үйлэдбэрилгын ургаhан ба бэлэдхэлэй болон худалдан абалгын сэнгүүдэй дээшэлhэнтэй дашарамдан малажалhаа колхозууд болон колхозникуудай абадаг олзонь ехэ болоо.

Гэхэтэй хамта, хэдэ хэдэн областьнууд, хизаарнууд болон республиканууда, хаана партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органууд малажалые хүгжөөлгын хэрэгые муугаар хүтэлбэрилнэб, тэндэл колхозууд болон совхозуудта малай тоо толгой олошорхын ба ашаг шэмэнь дээшэлхын оронідо, тоо толгойнь хороhон, ашаг шэмэнь доошолhон байна. Олохон областьнууд, хизаарнууд болон республикануудай хүтэлбэрилэгшэд малажалай гээгдэлтэй эбсэжэ, тэрэ гээгдэлые усадхаха тушаа шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Жэшээнь, Азербайджанска ССР-эй колхозуудта үнгэрэгшэ жэл соо 1953 онойхитой сасуулхада үнеэдэй, эбэртэ бодо малай болон хонидой тоо толгой хороhон байна; hү haалга, ноohо хайшалалга горьтойхоноор бага болоо, малай hубайрха ба үхэхэ ябадал олошороо. Грузинска ССР-эй колхозуудта хонидой тоо толгой ехээр үсөөрөө, Киргизскэ ССР-эй болон Ставропольска хизаарай колхозуудта хонидой тоо толгой хороhон байна. Мүн тэрэшэлэн Астраханска, Великолукска, Вологодско, Калининска областьнуудай, Краснодарска хизаарай колхозуудта малай тоо толгой горьтойхоноор хороhон ба ашаг шэмэнь бага болоhон байна. Казахска болон Узбекскэ республиканууда, Костромской, Новгородскэ, Кемеровско, Ярославска, Грозненско болон Ростовско областьнуудта малажал хангалтагүй байдалтай.

Олохон колхозууд болон совхозуудта муугаар тэжээhэн, адуулhан ба харууhалhанай эсэстэ малайнь үхэhэн ба ехэ малай hубайрhанhаа боложо ехэ хоролто болоhон байна. Колхозууд болон совхозууд гүрэндэ дундаhаа доошо шадалтай олохон малнуудые үшөө тушааhаар, мяханай бүхы үйлэдбэри дотор ба мяха тушаалга соо гахайн мяханай удельнэ хэмжээнь тон бага байна. Нарин ба нарибтар ноohотой хонидой тоо толгой ааляар олошорно ба ноohо хайшалалга үшөөл бага байна. Шубуу үсхэбэрилгэдэ горьтойхон гээгдэл бии. СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Совхозуудай министерство, үүлтэртэ малай тоо толгой олошоруулгада, тэрэнэй шанарые hайжаруулгада анхаралаа багаар табина. Энэ ушар колхозууд болон совхозуудта малажалай ашаг шэмын бага байhан шалтагаануудай нэгэн мүн болоно.

Ниитын малажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, гол арга хадаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ябадал мүн болоно гэжэ партии нэгэнтэбэшэ зааhан байха юм. Тиибэ яабашье, олохон областьнууд, хизаарнууд болон республиканууда партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд тэжээл үйлэдбэрилхэ болон бэлдэхын тулада бии байhан арга боломжонуудаа муугаар хэрэглэнэ. Hайн байраар малай дутуу хангагдаhан, малажалдахи хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха ябадалай доодо хэмжээндэ байhан ушар хадаа колхозууд, совхозуудта ниитын малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ haад хэнэ.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгын гээгдэлэй ехэ шалтагааниинь хадаа малажалай хүгжэлтые түсэблэхэдөө СССР-эй Госпланай, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын гаргаhан буруу практика мүн болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Энэ буруу практика юуб гэхэдэ, түсэбүүдые зохёоходоо ба тэдэнэй дүүргэлтын дүнгүүдые сэгнэжэ үзэхэдөө гансал малай тоо толгойе тоолоод лэ, харин 100 гектар газарай талмайе хараадаа абалсан, мяха, hү, үндэгэ, ноohо үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ шухала байhанай үндэhөөр малажалай валовой продукциин хэмжээнүүдые тогтоодоггүй байгаа. Малажалые түсэблэлгын иимэ гурим хадаа нютагай органуудай, колхозууд болон совхозуудай үүсхэлые багадхадаг, газараа ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ ябадалда тэдэнние зорюулдаггүй байгаа. Гэхэтэй хамта, ороной элдэб зононуудта малажалай hалбаринуудые хубаарилан түсэблэхэшье хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии байна. Малажалые хүгжөөхэ даалгабаринуудые үгэхэдөө экономическа болон байгаалиин эрхэ байдал, мүн тэрэшэлэн тус тус районуудай ажахы эрхилэлгын олон жэлэй дүй дүршэл хүсэд хараада абтадаггүй байгаа.

Малажалай продуктнуудаар хангалгын мүнөөнэй гурим хадаа малажалай продукци үйлэдбэрилгын түсэбүүдые областьнуудай, хизаарнууд болон республиканууудай ямарааршье дүүргэбэлынь хамаагүйгөөр, мяханай, hүнэй болон бусад продуктнуудай гүрэнэй ресурснуудые хубаарилдаг ябадал хадаа ниитын малажалай хүгжэлтые тэрэшэлэн haатуулна, бусадай тэдхэмжэдэ найдаха ябадал гаргана, ажалшадай ажана байдалые hайжаруулха талаар партиин табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө нютагай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые доошолуулна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Малажалай хүгжэлтые түсэблэлгын, малажалай продуктнуудые хангалгын иимэ буруу практикые үгы хэхэ хэрэгтэй.

Малажалые хүгжөөлгын гүрэнэй түсэбэй үндэhэниинь юун байхаб гэхэдэ, хүдөө ажахын газарай 100 гектарhаа үндэhэлэн, элдэб зононууд, районууд, колхозууд болон совхозуудай экономическа болон байгаалиин онсо илгаануудые хараада абажа, мяха, hү, үндэгэ, ноohо болон бусад продуктнуудай валовой продукциин талаар даалгабаринууд зохёогдохо ёhотой. Тиихэ зуураа, продукциин минимум хадаа hүнэй талаар—тус тус зонын hү haалгын хэмжээе ба үнеэдэй тоо толгойе, мяханай талаар—шахагдаhан гахайнуудай, эбэртэ бодо малай, хонидой болон шубуудай тоо толгойе, ноohоной талаар—хонидой тоо толгойе хараада абаад байхада хэр зэргээр хангагдахаб гэжэ уридшалан мэдэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум иигэжэ тогтооно:

1. 1960 ондо 1954 онойхитой сасуулхада мяха бэлон сала (бүхы зүйлэй), hү үйлэдбэрилгые 2 дахин ехэ болгохо, үндэгэ—2,2 дахин, ноohо (бүхы зүйлэй) —1,8 дахин ехэ болгохо гээшые арадай ажахын шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоолэхо.

Энэ зорилгоор түрүү колхозууд болон совхозуудай дүй дүршэлhөө үндэhэлэн, малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхын тулада бии байгаа бүхы ехэ арга боломжонуудаа хараада абалсажа, 1955—1960 онуудта малажалые горьтойгоор хүгжөөхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудые хараалха гэжэ союзна республиканууудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин обкомуудта, крайкомуудта, республиканууудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай областной болон хизаарай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даалгаха. Тиихэ зуураа, ойрын сагта колхозууд болон совхозууд малажалай продуктнуудые гол үйлэдбэрилэгшэд болохо ябадалые хараада абаха. Үргэн ниитэ колхозниуд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудта хэмжээ-ябуулгануудые хараалха. Колхозууд болон совхозуудай дурадхалнуудhаа үндэhэлэн, районуудта, удаань областьнууд, хизаарнууд болон республиканууда түсэбые зохёохо. Тэдэ хэмжээ-ябуулгануудаа 1955 оной майн 1 хүрэтэр КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ ба эсэслэн баталалгада табиха.

Племенной хэрэгые hайжаруулха, малай үүлтэрые, саашадань hайжаруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлгэ хангаха, колхозууд болон совхозуудта үүлтэртэ производительнуудай үсхэбэрилгэ эмхидхэхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые уялгалха.

Мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай

2. Мяха үйлэдбэрилгэ хадаа малажалай үлэмжэ түргэнөөр үдэдэг hалбаринь болог шо гахай үсхэбэрилгые нэн түрүүндэ түргэдхэхэ аргаар, тиин орон дотор бүхы мяха үйлэдбэрилгэдэ гахайн мяханай удельнэ хэмжээе 40—50 процент хүргэжэ, мүн тэрэшэлэн эбэртэ бодо малые, хонидые бэлшээжэ ба шахажа таргалуулха хэрэгые эрхимээр эмхидхэхэ ба шубуу үсхэбэрилгые түргэдхэхэ аргаар ехэдхэгдэхэ ёhотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

3. Колхозууд болон совхозуудта гахайнуудые шахажа таргалуулха хэрэгые hайжаруулха, эхэ гахай бүхэнhөө олон поршоонхо абажа, тэдэнние шахахын тулада тэнжээхэ ябадал туйлаха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи партийна советскэ болон хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

Гахайнуудые шахахадаа ороной бүхы зононуудта кукурузые ороohоорнь, мүн тэрэшэлэн силос болгогдоhон буурсагыень хэрэглэхэ, тэрэшэлэн энэ зорилгоор хартаабха үйлэдбэрилгые горьтойгоор ехэдхэхэ шухала гэжэ мэдэрхэ.

Украинска ССР-эй, Молдавска ССР-эй, Краснодарска хизаарай, Баруун-Сибириин, Казахстанай хойто районуудай колхозууд болон совхозуудта гахайнуудые ехэ тарганаар ба тарганшагаар шахаха ябадалые үргэнөөр эмхидхэхэ. Белорусска ССР-эй колхозууд болон совхозуудта, хара хүрьhэтэй бэшэ центральна талын районуудта гахайнуудые тарганшагаар шахаха ябадалые үргэнөөр эмхидхэхэ; Латвийска ССР-эй, Литовско ССР-эй, Эстонско ССР-эй колхозууд болон совхозуудта—беконно болон ветчиннэ гахайнуудые шахаха; Москва, Ленинград, Киев болон бусад томо городууд болон промышленна центрнүүдые тойрон байhан колхозууд болон гүрэнэй ажахынуудта ветчиннэ, беконно, жиирэй мяхатай гахайнуудые шахаха, тиихэдээ эдеэ хоолой промышленностиин болон ниитын эдеэ хоолой үлэгдэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ. Ороной гахай үсхэбэрилдэг бусад районуудта гахайнуудые, тэндэ ямар тэжээл үйлэдбэрилэгдэдэг hэм—тэрээгээрнь шахаха.

4. Малые бэлшээжэ ба шахажа таргалуулха хэрэгые эрид шууд hайжаруулхыень, гүрэндэ тушаагдаха ба үүсэлхэ малнуудые тусхай гүүртэнүүд болгон колхоз, совхоз бүхэндэ саг соонь таhалан эмхидхэхыень, тиихэдэ хүгжэнги малажалтай колхозууд дотор малые бэлшээжэ ба шахажа таргалуулгын фермэнүүдые байгуулхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи хүдөө ажахын органуудые, колхозууд болон совхозуудые уялгалха.

5. СССР-эй Мяханай болон hүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство, СССР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерство мал шахалгын ажахынуудые даншье удаанаар олошоруулна, мал шахахын тулада сахарна, спиртовой, тоhо өөхэнэй, загаhанай, пиво нэрэлгын, крахмало-паточна болон промышленностиин бусад hалбаринуудай үнэтэ тэжээлэй үлэгдэлнүүдые муугаар хэрэглэнэ гэжэ тэмдэглэхэ. СССР-эй Мяханай болон hүнэй продуктнуудай промышленностиин министерстводэ бии байгаа тэжээл бэлэдхэлгын совхозууд болон хүдөө ажахын участогууд муугаар хэрэглэгдэнэ, тэжээл үйлэдбэрилгэ тэндэ агротехническэ доодо хэмжээндэ ябуулагдана, малые хүсэд тэнжээхэ, бэлшээхэ ба шахаха хэрэг эмхидхэгдээгүй.

Эбэртэ бодо малнуудые, гахайнуудые шахаха, бэлшээхэ болон хүсэд тэнжээхэ хэрэгые 1960 оной эсэс багта 1954 онойхитой сасуулхада 2,5 дахин ехэ болгохыень, мүн тэрэшэлэн хонидые болон шубуудые олоорнь шахадаг болгохыень СССР-эй Мяханай болон hүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствые уялгалха; шахалгын процессүүдые механизацилха ябадал хангаха; тэжээл бэлэдхэлгын совхозуудай болон хүдөө ажахын участогуудай газарые хэрэглэхэ ябадалые hайжаруулха зорилгоор 1955—1956 онуудта тэдэнэй hуури дээрэ мал шахалгын совхозуудые эмхидхэхэ.

hү үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай

6. hү үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ хэрэгтэй гол зорилго хадаа үнеэдэй hү үгэлгые эрид шууд дээшэлүүлхэ ябадал мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Бүхы дээрээ орон дотороо 1960 ондо дунда зэргээр үнеэн бүхэнhөө hү haалгые колхозуудта 1700 килограммhаа бага бэшэ, совхозуудта 3100 килограммhаа бага бэшэ болгохо ябадалые хангаха. hү үйлэдбэрилгын гол районуудта дунда зэргээр үнеэн бүхэнhөө hү haалгые иимэ хэмжээндэ хүргэхэ гэбэл: РСФСР-эй хара хүрьhэтэ бэшэ талын областьнуудай колхозуудта 1850—2500 килограмм хүрэтэр, совхозуудта 3500—4000 килограмм хүрэтэр, Сибириин, Уралай областьнуудай колхозуудта 1650—2300 килограмм хүрэтэр, совхозуудта 3100—3400 килограмм хүрэтэр, Украинска ССР-эй колхозуудта—1900—2400 килограмм хүрэтэр, совхозуудта 3400—3600 килограмм хүрэтэр, Прибалтийска республикануудай колхозуудта 1900—2400 килограмм хүрэтэр, совхозуудта 4000—4400 килограмм хүрэтэр.

Энэ тогтоолоор хараалагдаhанай хэмжээгээр hү үйлэдбэрилхын тулада, заагдаhан хэмжээтэйгээр hү haахын тулада орон дотор үнеэдэй тоое горьтойхоноор олошоруулха хэрэгтэй.

Ноohо үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай

7. Ноohо үйлэдбэрилгые, илангаяа нарин ба нарибтар ноohо үйлэдбэрилгые ехэдхэхын зорилгоор колхозууд болон совхозуудта хонидой толгойе горьтойхоноор олошоруулха, дунда зэргээр хонин бүриhөө ноohо хайшалалгые колхозуудта 3 килограммhаа бага бэшэ, совхозуудта 4,2 килограммhаа бага бэшэ хэмжээндэ хүргэхэ шухала.

Нарин ба нарибтар ноohотой хонидой тоо толгойе горьтойхоноор олошоруулха гээшые шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоолохо. Хойто Кавказай, Украиный урда зүгэй, Доодо Поволжьеын районуудта нарин ба нарибтар ноohотой хонидой тоо толгойе, тус районуудтахи хонидой ниитэ тоо толгойн 80—90 процентдэ хүргэхэ, ноohо хайшалалгые дунда зэргээр нарин ноohотой хонин бүриhөө колхозуудта 4,2—4,8 килограмм хүргэхэ, совхозуудта 5—5,5 килограмм хүргэхэ; Баруун Сибириин ба Дунда Поволжьеын районуудта—60—70 процент хүрэтэр, ноohо хайшалалгые колхозуудта— 3,7—4,2 килограмм хүргэхэ ба совхозуудта—4—4,5 килограмм хүргэхэ.

Зүүн Сибириин, Казахска ССР-эй, Киргизскэ ССР-эй болон Закавказьеын районуудта нарин ба нарибтар ноohотой хони үсхэбэрилгые түргэнөөр хүгжөөхэ ябадал хангаха. Дунда Азиин республиканууда нарин ба нарибтар ноohотой хонидые, ороной баруун-хойто ба центральна районуудта дэгэлэй арhатай хонидые үсхэбэрилгын арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй блогой кандидадуул

☆☆☆

СОЛОТО ҺААЛИШАН

Агуухэ Октябрьска революциин болоод байхада, 1917 оной һүүл багаар үргэн ехэ Ага нютагай Дунда Горхон гэжэ газарта ажаһууһан, ядуухан малшан Аюшын Нима гэгшын бүлэдэ Очиржалма гэжэ басаган нэмэжэ, аба, эжы хоёроо ехээр баярлуулаа һэн.

—Манай аба үмсын ажалтай байхадаа угытэй ядуухан һуудаг аал, жэлэй дүрбэн сагга дүтэ шадарайнгаа сэлеэн, тосхонуудые хэсэжэ, дархалжа, дүрбэ—табан үхибүүдээ тэжээдэг һэн. Харин 1929 ондо колхоздо ороходоо одоол һанаагаа амараа һэн даа,—гэжэ Очиржалма Нимаева хөөрэдэг.

Малшан хүнэй басаган хадаа гү, али өөрөө ехэ ажалша байһан хадаа Очиржалма малда ехэ дуратай юм. 1940-өөд оной үеэр «Улаан Эрхирик» колхозой МТФ-дэ һаалишан болоһонһоо хойшо Очиржалма малажал дээрэ мүнөө хүрэтэр таһалгаряагүй хүдэлмэрилжэ байна. Арба гаран жэлэй турша соо фермэ дээрэ ажаллаха зуураа, һаалишан Нимаева 150-яад толгой эбэртэ бодо мал шадабаритай гараараа үдхэжэ, колхозой һүрэгтэ. нэмээгээ.

—Энэ ухаа малаагшан, тэрэ хара өрөөгшэн, тээ тэрэ бүдүүн улаагшан, мүн тэрэ саагуур байгаашад минии лэ абаһан тугалнууд һэн, теэд мүнөө долоо найма хүрэһэн томо үнеэд болонхой,—гэжэ һаалишан Очиржалма үнеэдээ заажа байгаад хөөрэнэ.

1946—1947 онуудта һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдые анхан түрүүн тушаажа абаад байхадаа нүхэр Нимаева үнеэн бүриһөө жэлдээ 1000-гаад тойрон литр һү һаадаг аад, 1953—54 онуудта мүн лэ тэдэ үнеэдһээ туд бүриин 1900—2000 гаран литр һү һаадаг болоо.

—Малажал дээрэ хүдэлмэрилхэдэ ехэхэн хэшээл оролдолго хэрэгтэй. Үглөөгүүр эртэ гү, али үдэшэ оройшье, бороо орожо гү, али саһан шуурганшье боложо байг, хэзээдэшье, малай хойноһоо саг үргэлжын харууһан хэрэгтэй. Заахашье залхууриһан хүн һайн малшан боложо шадахагүй,—гэжэ Очиржалма фермынгээ залуу һаалишадые һургадаг. Нүхэр Нимаеватай сугтаа хүдэлжэ байһан, тэрэнэй туһаламжаар мэргэжэлтэй болоһон һаалишад комсомолканууд Дарима Дандарова, Дулмажап Даржаева, Намсалма Ешидоржиева болон бусад залуушуул эндэ олон юм.

Зоримгой һаалишан нүхэр Нимаева олоһон мэргэжэл, туйлаһан амжалтаараа һанаагаа дүүрэдэггүй, оролдолго хэшээлээ һуладхадаггүй.

Табадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө орон дотор дэлгэрһэн бүгэдэарадай патриотическа хүдэлөөндэ нүхэр Нимаева эдэбхитэйгээр оролсожо, 1954—55 оной ажахын жэл соо үнеэн бүриһөө 3300 литр һү һааха гэһэн социалистическэ уялга абаһан байгаа. Энэнь урда жэлэйхидэ орходоо 1000 гаран литрээр ехэ юм. Мүн нёдондонойхитой сасуулхада мүнөө жэлэй түрүүшын гурбан һара соо нүхэр Нимаева үнеэн бүриһөө 142 литр һү үлүү ехээр һаагаад байна.

Очиржалма шэн зоригто, үнэн сэхэ ажалаараа ажаһуудалаа улам һайжаруулна, үдэр ерэхэ бүри улам жаргалтай һайхан болгоно. Ажалта үдэртөө хүртэһэн мүнгэ, талха таряанһаа гадуур, жэл бүри ажалай нэмэлтэ түлбэри ехээр абадаг. «Мал харахада—ама тоһодохо» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгэ бии. Нёдондонойнгоо хүдэлмэриин дүнгөөр үнгэрэгшэ намар 270 литр һү, 4 һаратай тугал нэмэлтэ түлбэри абаа. Тиихэдэ, мүнгөөр квартал бүридэ хэдэн зуун түхэриг абана.

Үнэн сэхээр ажалладаг, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан туладаа нүхэр Нимаева хүн зондоо хүндэтэй боложо, колхозой правлениин гэшүүнээр, сомоной болон аймагай Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан байна. Тиихэдэ мүнөө республикынгаа засагай дээдэ органдо—Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Социалистическэ малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй эрхим түлөөлэгшэ, солото һаалишан нүхэр Нимаевагай түлөө һунгагшад бүгэдөөрэн нэгэн хүн шэнгеэр голосуудаа үгэхэ байһандань найдагдана.

Р. Бимбаев.

Хүдөө ажахын эрдэмтэ

Иван Андреевич Спирюхов Тамбовко областиин Алгасовско районой Александровка гэжэ деревнидэ тараяшанай бүлэдэ 1907 ондо түрэһэн байна. 1924 ондо Спирюхов дунда һургуули дүүргэһэн байгаа. Һүүлээрнь бүлэнэртээ хамта Московско областиин Люблино гэжэ станци ошоо һэн. 1925 ондо Иван Андреевич комсомолдо ороо.

1928 ондо нүхэр Спирюхов Москвагай ветеринарна институтда ороһон байгаа. Институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1931 онһоо 1933 он болотор нүхэр Спирюхов Москвагай коневодческо, зооветеринарна институудта анатомиин кафедрын ассистентээр хүдэлмэрилөө. 1936 ондо Москвагай зооветеринарна институдай аспирантура дүүргээд, хойто жэлынь Иван Андреевич диссертаци барижа, биологическа наукануудай кандидат болоһон байгаа. Һүүлээрнь СССР-эй Наркомзем залуу эрдэмтые Бурят-Монголой зооветеринарна институдта анатомиин кафедрые даагшын уялга дүүргэгшээр эльгээгээ һэн. 1940 ондо хүдөө ажахын малнуудай анатомиин кафедрада доцент болоһон, тиихэдэ 1954 оной апрель һарада диссертаци барижа, биологическа наукануудай доктор болоһон байна.

Бурят-Монголой зооветеринарна институдта хүдэлмэрилжэ эхилһэнһээ хойшо нүхэр Спирюхов малай анатомиин асуудалнуудаар 10 гаран научна хүдэлмэринүүдые бэшэжэ хэблэн гаргууһан байна.

Бурят-Монголой зооветеринарна институдай профессорнууд болон багшанарай, студентнүүд болон хүдэлмэришэдэй, БМАССР-эй Финансын министерствын, «Байкалрыбтрестын» хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллективүүдэй һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ нүхэр Иван Андреевич Спирюховые һунгуулиин 7-дохи Некрасовска округһоо Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

Кударын суута хонишон

Тала дайдын мүнгэн сагаан саһан үглөөнэй наранай туяада элдэб үнгөөр һолонготон хашарһатана. Хотоной айлнуудай пеэшэнэй хоолойгоор гараһан утаан сэхэ өөдөө хөөрэжэ, арюухан агаарта тунан баглайрна. Энэ үедэ Семёновко тосхоной эртэшэ хүнүүд үни хада ажалдаа гаранхай байдаг.

Тосхоной айлнуудай хойто захада гэртэй Алексей Ефимович Андреев фермэдээ үнинэй ошонхой, хото хоройгоо эрьен, хаамаг үүдэнүүдыень заһасагаан, хашаа хорой соогуурхи хог богуудыень сэбэрлэжэ дүүргэхэдээ нэгэ бага ами орожо, хашаа һандайлжа һуугаад, тамхяа татаба. «Үшөө эртэхэн байна, нара һайса ингаалгаад, хонидоо бэлшээридэ гаргаха гээшэ ха. Тиигээгүйдэ, хагданай үзүүртэ тогтоһон сэн малда хоротой гэлсэгшэ» гэжэ Алексей Ефимович бодолгото болоно. Тамхилжа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр матамал һалаатай, уяхан эшэтэй асаяа барижа, үбһэнэй хорой соо ороод, сомоотой зелёнкоһоо хонидойнгоо хуһамаг руу хаясагаана.

— Хирэ болоо ха, — гэжэ амаа соогоо гүбэд гэнэ. Хонидойнгоо тэжээлые эртэлжэ бэлдээгүйдэ үрдигдэхэгүй ха юм. Алексей Ефимович үглөөгүүр сайгаашье уунгүй ажалдаа гарадаг заншалтай. Сайгаа уужа, удаарха болоо һаа, хонидоо бэлшээриһээнь хожомдуулха байгаа. Малаа эдеэлүүлжэ, һанаагаа амараагүйдөө энэ үбгэн гэртээ ошодоггүй.

— Үглөөгүүр эртэ хонидоо эдеэлүүлжэрхёод, тэдэнэй бэлшээридэ гаратар сайлажа үрдихэ байнаб. Нобшороо һаа, үдэ болотор хүдэлмэрөө дүүргэхэгүй болоноб. Жаран хонин бэшэ, зургаан зуун хорин хонин ха юм. Үдэр богони, хонидые үглөөгүүр эртэ эдеэлүүлхэдээ бэлшэхэ сагыень һунаажа үгэнэ гээшэб, — гэжэ үбгэн Андреев хөөрэнэ.

Алексей Ефимович үбһэ тэжээлэй хоморшье жэлнүүдтэ хонидоо һайнаар ондо оруулжа, гэмгүй гарсалдадаг. Нёдондо үбһэ тэжээл багатай, ута үбэл, хохи хабар боложо бэрхэшээлтэйхэн жэл болоһон юм. Тиибэ яабашье, нүхэр Андреевэй харууһалжа байһан хонид гарзалаагүй. Харууһалга, эдеэлүүлгын һайн байһан дээрэһээ хонид үнэ нооһоёошье гээгээгүй. Отарын хонидһоо дунда зэргээр толгой бүриин 2,9 килограмм нооһон хайшалагдаһан байна.

Энэ хонишон наймадахи жэлээ колхозойнгоо отарада хүдэлмэрилнэ. Эдэ жэлнүүдтэ эхэшье хонидые, залуу хэнзэньшье хонидые харууһалаа. Нэгэшье хони, хурьга үхүүлээгүй.

Мүнөө зургаан зуу гаран хонидые ондо оруулжа байна. Хонидоо ехэнхидээ бэлшээри дээрэ ябуулжа, эдеэлүүлнэ. Харууһалга, эдеэлүүлгэ ба бэлшээлгые зүбөөр эмхидхэһэн дээрэһээнь хонидойнь хүсэ шадал һайн.

Үбэлжэлгын һая эхилжэ байхада хонидоо холын бэлшээри дээрэ адуулаа һэн. Хүйтэржэ, саһанай ехэ болоходо фермэһээ холо бэшэ газарта адуулна. Хагсуутай үдэр хонидоо хада уулын үбэр, нэмэри, жалга, хотогор газараар, наратай дулаан үдэр добо талын ба гүбэйн арын бэлшээри дээрэ адуулна.

—Үбэлэй үедэ хонидые бэлшээхэдэ газаагаа байлгаһанда орходоо һураггүй дээрэ юм. Хонид бэлшэжэ ябахадаа дулаасадаг. Хоёрдохёор, үбһэ тэжээл алмагдадаг. Бэлшэһэн хонид һайн хагда, тарянай колос болон бусад тэжээл оложо, садатараа эдеэлдэг,—гэжэ нүхэр Андреев хэлэнэ.

Саһанай ехэ байхада хонид хайһан гээд бэлшэнэб, юу оложо эдинэб гэһэн асуудалай гарахада:

—Гүнзэгы саһанда хонид һаатадаггүй. Туруугаараа саһа малтажа, хагда гаргажа эдидэг. Зүгөөр саһанай хүр тогтоод гү, али дээгүүрээ хатуужаад байхада хонидые бэлшээхэдэ бэрхэшээлтэй саг болодог. Гэбэшье, хонид эдихэ юумэеэ олодог. Бүтүү, бүгшэм байрада хонидые байлгажа болохогүй. Байрадань сэбэр агаар оруулжа байха хэрэгтэй. Иимэ байрада байхадаа хонид хүйтэ абасагүй ба үһэ нооһониинь һайн байдаг юм. Отарадамни харууһалгаһаа боложо муудаһан хонид үгы,—гэжэ энэ хонишон хөөрэнэ.

Нүхэр Андреев нёдондо февраль һараһаа хонидтоо үбһэ эдюулхээ болёод, саашань бэлшээжэ ондо оруулһан байгаа. Кударын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой энэ эрхим хонишон хонидоо үбэлдөө бэлшээн, ингэжэ ондо оруулна.

1954 ондо Алексей Ефимович Андреев хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо ерээ һэн. Выставкэдэ хараһан юумэеэ Алексей Ефимович зүрхэндөө бүхөөр хадуунхай.

Ф. Хандархаев.

ГАБЬЯАТА БАГША

Нүхэр Абросимова өөрынгөө ажал-ябуулгые 1920 ондо, Баргажанай аймагай Шепенькково тосхоной эхин һургуулиин даагшаар хүдэлмэрилжэ эхилһэн юм. Удаадахи жэлнүүдтэ Хоринн аймагай хүдөөгэй һургуулинуудта ажаллаһан байна.

Евдокия Николаевна 1939 ондо Бурят-Монголой багшанарай институт заочноор дүүргээ һэн. 1937 онһоо 1943 он хүрэтэр Улан-Удэ городой 4-дэхи һургуулиин һуралсалай талые даагшаар ажаллаа. 1943 онһоо хойшо мүнөө болотор Улан-Удэ городой 3-дахи һургуулида биологиин багшаар, мүн һуралсалай талые даагшаар ажаллана.

Нүхэр Абросимова өөрынгөө педагогическа шадабарииеэ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, һурагшадта эрдэмэй үндэһэ һуурииие гүнзэгыгөөр ойлгуулна. Евдокия Николаевнада заалгаһан һурагшадай нэгэниин шье номдоо мууса һуралсаагүй юм. Тэрэ хадаа залуу үетэниие арюун сэбэр ажаябадалтайгаар, аяг зантайгаар хүмүүжүүлнэ. Евдокия Николаевна өөрынгөө баян дүй дүршэлтэй залуу багшанарые танилсуулна, городской педагогическа кабинедэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Нүхэр Абросимова городой болон хүдөөгэй һургуулинуудай багшанарта педагогическа темээр лекци уншадаг.

Нүхэр Абросимова КПСС-эй Улан-Удын городской комитедэй гэшүүн юм, КПСС-эй XIX съездэдэ делегадаар ошоһон байна.

Евдокия Николаевна арадай гэгээрэлэй талаар ехэ габьяатай байһан туладаа, Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар ба медальнуудаар шагнагдаһан, мүн БМАССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Бурят-Монголой педагогическа институдай, 3-дахи дунда һургуулиин ба судна заһабарилгын заводой коллективүүд Е. Н. Абросимовае БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар һунгуулиин 1-дэхи Ранжуровска округһоо нэгэн һаналтайгаар дэбжүүлһэн байна.

Малынь тобир тарганууд

Курумканай аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшад Ц. Евреева, Д. Н. Вороник, М. Г. Бельков, С. Г. Чебунин гэгшэд малаа һайнаар харууһалжа, тобир тарганаар ондо оруулжа байна.

Ц. Евреевагай отарын 330 толгой хурьгалха хонид хүсэ шадал һайнтай. Нүхэр Евреева хонидоо түрэлгэдэнь бэлэдхэжэ байна. Хурьгадаа сакманна аргаар түлжүүлхэ юм. Тэжээлээ графигай ёһоор гаргашална.

Гүүртые даагша Д. Н. Вороник намар турапхай мал тушаажа абаһан аад, декабрь һара соо һайнаар эдеэлүүлжэ, хүсэ шадалынь һайжаруулжа шадаа. Тиихэдээ тэжээлээ үлүү ехээр бэшэ, графигай ёһоор гаргашалаа.

Куронгол гэжэ газарта байдаг үнеэдэй гүүртын залуу малшан М. Г. Бельков үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ, тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байна. Үнеэдынь һүтэй.

Ахалагша адуушан С. Г. Чебунин адуугаа эрхимээр үбэлжүүлжэ байһанайнгаа түлөө колхозой правлени болон партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Л. Дармаин.

Российска Федераци Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай урда тээ

☆

М. ТАРАСОВ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

☆☆

1955 оной февралиин 27-ной воскресенидэ РСФСР-эй Верховно Соведтэ, автономно республиканууддай Верховно Соведүүдтэ, Российска Федерациин ажалшадай депутадуудай, хизаарай, областной, окружной, районно, городской, сельскэ болон поселково Соведүүдтэ депутадуудые һунгалга болохонь.

Соведүүдтэ һунгалтанууд угаа ехэ политическэ удхашанартай хэрэг мүн. Эдэ һунгалтанууд манай орон дотор советскэ социалистическэ демократиин, СССР-эй арадуудай ахадүүгэй хани барисаанай ба нягта жагсаалай илалта мүн болоно. Советскэ Союз дотор һунгалтанууд бүгэдэ арадай удхашанартай юм. РСФСР-эй Верховно Соведтэ энээнһээ урда тээ болоһон һунгалтануудта һунгагшадай нииитэ тоогой 99,98 процентнь хабаадаһан ябадал энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Мүнөө болохоёо байһан һунгалтануудта РСФСР-эй Верховно Соведтэ 784 депутадые, 12 автономно республиканууддай Верховно Соведүүдтэ 1558 депутадые болон Российска Федерациин нютагай Соведүүдтэ 833 мянга гаран депутадуудые һунгаха хэрэгтэй байна. Гүрэниие ударидалгада арадай иимэ олон түлөөлэгшэнэрэй хабаадалга хадаа манай орон дотор болото арадай засагай бэелүүлэгдэһэниие, манайда бүхы материальна ба духовно баялигуудые байгуулагша—арадай өөрөө гүрэниие ударидадагыень харуулһан гэршэнүүдэй нэгэн мүн болоно.

Ажалшадай депутадуудай Соведүүд хадаа манай гүрэнэй политическэ үндэһэ һууринь болоно. Энээн тухай В. И. Ленин ингэжэ бэшээ һэн: «Энэ хадаа бүхы зоной хабаадахаар, хамаг хэрэгээ нииитэ зондо элитээр бэелүүлдэг, олон нииитэдэ ойлгосотой, олониитэһээ эшэ үндэһэтэй засаг, арад олониитэдэ сэхэ хабаатай ба тэрэнэй дура хүсэлые бэелүүлдэг орган мүн» (Зохёолнууд, том 10, нюур 219).

Бүхы арад, бүхы советскэ хүнүүд Соведүүдые бэхижүүлхын түлөө оролдоно, Соведүүдтэ өөһэдынгөө эрхим түлөөлэгшэнэрые эльгээхын түлөө оролдоно.

Һунгалтанууд хадаа ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй ажалябуулгые саашадань һайжаруулгада, ажахын болон культурна байгуулалтада тэдэнэй эмхидхэхы үүргые бэхижүүлгэдэ, арад зонтой тэдэнэй холбоо барисаае үргэдхэлгэдэ, советскэ аппарадай зарим газарнуудта үзэгдэдэг албан хойрог ябадалтай тэмсэлые шангадхалтада, социалистическэ хуули ёһо бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

Энэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ эмхидхэлэй хэдэн хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэһэниинь мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, РСФСР-эй территори дээрэ зургаан шэнэ областьнууд: Арзамасска, Балашовско, Белгородско, Каменска, Липецкэ болон Магаданска областьнууд байгуулагдаа. Сельскэ Соведүүдые томодхоһоной ашаар 12.864 тиимэ Соведүүд үгы болгогдоо. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, колхозуудые томодхоһоной һүүлээр олохон ушарта хүдөө ажахын нэгэ артелиин территори дээрэ хоёр гү, бүри олоншье сельскэ Соведүүд үлэһэн байгаа. Энэ ушар хүдөөдэхи ажахын болон культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулгада туһалаагүй.

Шэнэ ба боро газарнуудые элдүүрилдэг болоһонтой дашарамдан шэнээр байгуулагдаһан зарим совхозуудай центральна буусанууд дүтын сельскэ Соведүүдһээ горьтойхон холо болоһон байха юм. Шэнээр һуурижаһан хүнүүдые хангахын тулада шэнэ поселково Соведүүд, жэшээлхэдэ, Чкаловска, Саратовска болон бусад областьнуудта байгуулагдаа юм.

Мүнөө болохоёо байһан һунгалтанууд арадай дура зоригоо сүлөөтэйгөөр харуулха, гүрэниие ударидалгада үргэн нииитэ ажалшадые хабаадуулха ябадалые хангадаг Советскэ Конституциин, илаһан социализмын ба болото демократизмын Конституциин үндэһэ һуури дээрэ зохёогдоһон, дэлхэй дээрэ эгээн демократическа һунгалтын системын үндэһэ һуури дээрэ урданайхидаал адляар үнгэргэгдэхэ байна. Соведүүдэй үшөө ехэ демократичностиие хангаһан зарим хубилалтанууд ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдые һунгаха тухай дүрим дотор энэ жэлдэ оруулагдаһан байна. Районно Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин округуудай минимум 25-һаа 35 хүрэтэр ехэ болгогдоо, сельскэ болон поселково Соведүүдтэ 9-һөө 15 округ хүрэтэр ехэ болгогдоо. Хэрбээ урдань районно Соведэй составта эгээн үсөөниинь 25 депутат һунгагдадаг байгаа һаа, мүнөө 35 депутат һунгагдаха байна. Хэрбээ урдань хүдөө тосхонуудта (станица, деревни, аул) болон посёлогуудта сельскэ болон поселково Соведүүдэй составта эгээн үсөөниинь 9 депутат һунгагдадаг байгаа һаа, мүнөө 15 депутат һунгагдаха байна. Энэ хадаа Соведүүдэй хүдэлмэридэ арад зониие горьтой олоорнь хабаадуулха, бүхы сельскэ болон поселково Соведүүдтэ гүйсэдхэхэ комитедүүдые байгуулха арга олгоно. Энэ хадаа засагай нютагуудтахи органуудай хүдэлмэриие оперативна болгохо ба һайжаруулхада туһалха байна.

Болохоёо байһан һунгалтануудта Коммунистическэ парти хадаа мүн урданайхидаал адляар профессиональна союзуудтай, комсомолтой болон ажалшадай бусад организацинуудай болон общественнуудтай хамтадаа хабаадаха байна. Депутадуудта кандидадууд хадаа коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй арадай блогой кандидадууд мүн. Энэ блок дотор Коммунистическэ партиие тойрон нягтаар жагсаһан советскэ общестовын морально-политическэ нэгэдэл элеэр харагдана.

Һунгалтануудта бэлэдхэхэ ба тэдэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ һунгуулиин комиссинууд ехэ ба харюусалгатай үүргэ дүүргэхэ байна. Түс комиссинуудта дүрбэн миллион шахуу хүнүүд һунгагдаа. Һунгуулиин комиссинуудта дэбжүүлһэн хүнүүдээрээ дамжуулан ажалшад һунгалтануудта бэлэдхэлэй болон тэдэниие үнгэргэлгын хойноһоо, советскэ гражданинуудта үргэн демократическа эрхэнүүдые олгоһон Конституциин эрилтэнүүдые наринаар сахилгын хойноһоо һуларшагүй хиналтые бэелүүлнэ. Нютагай советскэ болон партийна органуудай уялгань һунгуулиин комиссинуудай хүдэлмэридэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхэ ябадал болоно.

Российска Федераци дотор Соведүүдэй һунгалтануудта бэлэдхэл хадаа бусад ахадүү республиканууд доторхидол адляар политическэ болон ажахын угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ябуулагдажа байна. Ажалшад табадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро советскэ арад социалистическэ байгуулалтын бүхы участогууд дээрэ горьтой ехэ амжалтануудые туйлаа. 1954 ондо СССР-эй промышленность валовой продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэбые 103 процент дүүргээ.

РСФСР-эй бүхы промышленностиин валовой продукци 1953 оной хитой сасуулхада 13 процент, 1950 онойхитой сасуулхада 65 процентээр ургаа. Энэ ургалта, мүн тэрэшэлэн 1955 оной түсэбөөр хараалагдаһан саашанхи хүгжэлтэ хадаа 1955 ондо 1950 онойхитой сасуулхада промышленна үйлэдбэриие 70 процент шахуу дээшэлүүлхэ гэжэ хараалһан табадахи табанжэлэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ ябадалые хангаха байна. Энэ хадаа советскэ хүнүүдые баясуулна, өөрынгөө агуухэ социалистическэ Эхэ ороной түлөө угаа ехэ омогорхол тэдэнэртэ түрүүлнэ.

1954 ондо манай ороной арадай ажахын энергетическэ зэбсэгжэлгэнь үшөө ехээр ургаа. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ 1940 онойхидо орходоо 3 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэгдэһэн байха юм. 1954 ондо СССР дотор атомна энергиин хүсөөр хүдэлмэрилдэг. Түрүүшын промышленна электростанци 5 мянган киловатт ашаглалгын хүсэтэйгөөр хүдэлмэрилжэ захалһан байна. Мүнөө орон дотор 40 гаран гидростанцинууд баригдажа байна. Тэдэнэй нииитэ хүсэниинь 1954 оной январиин 1-дэ ажаллажа байһан бүхы гидростанцинуудай хүсэнүүдһээ 3 дахин ехэ болохо байна.

Советскэ хүнүүд мүн хүдөө ажахын талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудаар омогорхохо ёһоороо омогорхоно. СССР-эй колхозууд болон совхозууд ганцахан 1954 ондо 13 миллион гектар түсэбтэ даалгабариин оронда 17 миллион 600 мянган гектар шэнэ ба боро газар элдүүрилээ. 1956 ондо 28—30 миллион гектар шэнэ газар элдүүрилхын тулада бэлэдхэлэй угаа ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Шэнэ газарнууд дээрэ үнгэрэгшэ жэлдэ 124 совхозууд эмхидхэгдээ. Энэ жэлдэ тарянажалтай 280—300 совхозууд шэнээр байгуулагдаха.

Ороноймнай хүдөө ажахы түрүү техникээр бүри ехээр зэбсэглэгдэнэ. 1954 ондо 1 миллион 260 мянган тракторнууд, тарянай 326 мянган комбайнууд, ашаанай 370 мянган автомашинанууд болон бусад олон машинанууд хүдөө ажахыда бии байгаа.

Сагай уларилай таарамжагүй байбашье һаань, Украинын урда зүгтэ болон Поволжиин районуудта нёдондо жэлэйхидэ орходоо горьтой ехэ тарян хуряагдаа. Таряа бэлэдхэлэй гүрэнэй түсэб бүхы дээрээ орон дотор болзорһоо урид дүүргэгдээ. РСФСР-эй колхозууд болон совхозуудай үнгэрэгшэ жэлдэ 1953 онойхидо орходоо 390 миллион пүүд таряа үлүү ехээр гүрэндэ тушааһан ба худалдаһан ябадалые ехэ һайшаалтайгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ ехэхэн шэнэ ба боро газарые элдүүрилһэн Сибириин, Уралай колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд таряа үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ талаар горьтой амжалтануудые туйлаа. Сибириин колхозууд болон совхозууд 1953 онойхидо орходоо 2,6 дахин ехэ таряа гүрэндэ тушаагаа. Алтайн хизаарай хүдөө ажахын хүдэлмэришэд 221,7 миллион пүүд таряа гүрэндэ тушааһан ба худалдаһан байна.

Арадай материальна жаргалта байдал болон культурна хэмжээн дээшэлээ. Табадахи табанжэлэй дүрбэн жэл соо СССР-эй арадай ажахы дотор хүдэлмэришэд болон албахаагшадай тоонь горьтойхоноор ургажа, 1954 оной эсэс багта 47 миллион хүн болоһон байна. Хүдэлмэришэд болон албахаагшадай бодото салин хүлһэниинь 1940 онойхитой сасуулхада 74 процент шахуу

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

АЮУЛГҮИН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, январиин 31. (ТАСС). ООН-эй байдаг гэр соо Аюулгүйн Соведэй заседани мүнөөдэр (московско сагаар 19 часта) нээгдээ.

Тайванай ба Хитадай бусад аралнуудай район шадар Хитадай Арадай Республикада эсэргүү агрессивнэ ябуулгануудай Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө хэгдэдэг тухай асуудалые СССР-эй делегаци Соведэй хаража үзэхын тулада табиһан ба резолюциин зохихо проект дурадхаһан тухай урда тээнь мэдээсэгдээ һэн. Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр США-гэй хэжэ байһан агрессивнэ ябуулгануудые буруушаахыень Аюулгүйн Соведтэ энэ проект соо дурадхагдана, мүн резолюциин энэ проект хадаа дурсагдаһан агрессивнэ ябуулгануудые зогсоохын, Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые болюулхын тулада яаралтай хэмжээнүүдые абахыень ба Тайвань аралһаа болон Хитадта хамаатай бусад территоринуудһаа өөрынгөө агаарай, далайн болон хуурай газарай бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргажа абаашахыень США-гэй Правительствода дурадхана. Эсэстэнь, СССР-эй резолюциин проект хадаа Хитадай Арадай Республикын мэдэллдэ байдаггүй бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые эдэ аралнуудай районуудһаа гаргажа абаашалгые хүнгэдхэхын тулада Тайвань шадар алиншье талын зүгһөө сэрэгэй ябуулгануудые гаргахагүйе уряална.

Тайваньска хоолой шадар тохёолдоһон байдал тухай гэһэн асуудалые Соведэй хаража үзэлгэдэ Шэнэ Зеландиин делегаци өөрынгөө зүгһөө дурадхаа. Энэ дурадхалыень США-гэй ба Англиин түлөөлэгшэд дэмжэһэн байна.

Соведэй түрүүлэгшэ Мунро гэгшын заседаниие нээн сасуу СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Соболев үгэ абаад иигэжэ мэдүүлээ. Советскэ делегаци хадаа гоминдановска бүлэгэй этигэмжэтын эрхэ түлөөлэлгые мэдэрнэгүй, тиимэһээ Соведэй заседани дээрэ энэ тон шухала асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ гоминданай түлөөлэгшые хабаадуулхагүйень Аюулгүйн Соведые гуйна. Имагтал Хитадай Арадай Республикын этигэмжэтэ Хитадые түлөөлжэ шадаха байна гэжэ Соболев онсо тэмдэглээ.

США-гэй түлөөлэгшэ Лодж өөрынгөө резолюциие дурадхаа. Гоминданай түлөөлэгшые зайсуулха гү, али Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшые уриха тухай ямаршье дурадхалые хаража үзэхөөр Совет шиидхэхэгүй байна гэжэ энэ резолюци соонь заагдана. Советскэ Союзай дурадхалые бэшэ, харин өөрынгөө дурадхалые түрүүшын ээлжээндэ хаража үзэхые Лодж эриһэн байна.

Нэгэдэмэл Королевствын түлөөлэгшэ Диксон Лоджын дурадхалые дэмжэхэ зуураа, Соведэй хаража үзэлгэдэ табигдаһан асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахын тулада Хитадай түлөөлэгшэ уригдаха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа элишэлэн мэдүүлээ.

Нэгэдэмэл Королевствын түлөөлэгшын мэдүүлгэдэ харюусаха зуураа, Соведэй зүбшэхэ зүйлдэ табигдаһан асуудалай гон шухала байһанда анхарал хандуулхые уряалаад, иигэжэ нэмээн хэлээ. Энэ асуудалай тон ехэ удхашанартай байһан дээрэһээ үни холоһоо хойшо табигдажа байдаг Хитадай түлөөлэлгэ тухай асуудалые Соведэй шиидхэхэнь шухала болоно.

Аюулгүйн Совет хадаа Холбоото Штадуудай дурадхалые түрүүшын ээлжээндэ голосованида табиха гэжэ арбан голосоор шиидхээ, нэгэ голос буруушаажа үгтэһэн байна. Тиигээд Совет хадаа арбан голосоор американска дурадхалые һайшаагаа. Нэгэ голос буруушаажа үгтэһэн байна.

Удаань Совет хадаа даб дээрэ зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдые баталха тухай асуудалые хаража үзэлгэдэ ороһон байна. Даб дээрэ зүбшэхэ зүйлэй баталагдан сасуу Тайваньска хоолой шадар тохёолдоһон байдал тухай асуудалые хаража үзэлгэдэ хабаадалсахынь тулада Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшые урихые Аюулгүйн Соведтэ дурадхахаб гэжэ Соведэй түрүүлэгшэ Мунро мэдүүлээ.

Хитадай Арадай Республикада США-гэй зүгһөө хэгдэдэг агрессивнэ ябуулганууд тухай асуудалые Аюулгүйн Соведэй зүбшэхэ зүйлдэ оруулха тухай Советскэ Союзай дурадхалые үндэһэлэн СССР-эй түлөөлэгшэ Соболев үгэ хэлээ.

Тиигээд Аюулгүйн Соведэй үглөөнэй заседани хаагдаһан байна.

Аюулгүйн Соведэй заседанида КНР-эй арадай Центральна правительствын түлөөлэгшые уриха тухай Советскэ Союзай резолюциин проект

НЬЮ-ЙОРК, январиин 31. (ТАСС). СССР-һээ Аюулгүйн Соведэй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын орлогшо А. А. Соболев Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ Мунро гэгшын нэрэ дээрэ бэшэг ба доро дурсагдаһан удхатай резолюциин проектые эльгээһэн байна:

«Хүндэтэ г-н түрүүлэгшэ,

«Тайванай ба Хитадай бусад аралнуудай районадо Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр Америкын Холбоото Штадуудай хэжэ байһан агрессивнэ ябуулганууд тухай» асуудалые хаража үзэлгэдэ хабаадахынь тулада Аюулгүйн Соведэй заседанида Хитадай Арадай Республикын арадай Центральна правительствын түлөөлэгшые уриха тухай Советскэ Союзай делегациин резолюциин проектые энээнтэй хабсарган эльгээлсэхэ золтой байнаб.

Аюулгүйн Соведэй хуулита документ болгон резолюциин энэ проектые тарааха заабари үгэхыетнай г-н түрүүлэгшэ, Танниие гуйнаб.

Хүндэлэгшэ А. А. Соболев, СССР-һээ Аюулгүйн Соведэй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын орлогшо».

Резолюциин проектын текст соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Аюулгүйн Соведэй тогтоохонь: «Тайванай ба Хитадай бусад аралнуудай районадо Хитадай Арадай Республикада эсэргүүгээр Америкын Холбоото Штадуудай хэжэ байһан агрессивнэ ябуулганууд тухай» асуудалые хаража үзэлгэдэ хабаадахынь тулада Аюулгүйн Соведэй заседанида Хитадай Арадай Республикын арадай Центральна правительствын түлөөлэгшые уриха».

Британска империин оронуудай премьер-министрнүүдэй конференци

ЛОНДОН, январиин 31. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Британска империин оронуудай премьер-министрнүүдэй конференци премьер-министрын байшан соо Черчиллиин түрүүлэлгэ доро мүнөөдэр Гринвичугэй сагаар 15 час 30 минутада нээгдэбэ. Энэ конференцидэ Англиин, Индиин, Канадын, Австралиин, Шэнэ Зеландиин, Урда-Африканска Союзай, Цейлоной, Пакистанай, Центральна Африкын Федерациин түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Конференциин заседанинууд хаамалаар үнгэргэгдэнэ. Тус конференци недели соо үргэлжэлхэ юм.

Рейтер агентствын шэнжэлэгшэ Фрэзер Уайтунай зааһанай ёһоор мүнөөдэрэй заседани дээрэ Черчилль үгэ хэлэжэ, уласхоорондын байдалые шэнжэлээ. Черчиллиин үгэ хэлэһэнэй һүүлээр уласхоорондын байдалаар өөһэдынгөө правительствонуудай хараа бодол тухай бусад премьер-министрнүүд үгэ хэлэхэ юм. Гэбэшье, шэнжэлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор зарим премьер-министрнүүдэй мэдүүлгэнүүд үглөөдэр болотор хойшолуулагдажа байна.

Хитадта нүүрһэнэй шэнэ уурхай олдобо

ПЕКИН, февралиин 1. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын арадай Центральна радиостанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, Пиндиншанай (Хэнань провинци) районадо коксологдодог нүүрһэнэй баялиг шэнэ уурхай олдобо. Тэрэ уурхай хэдэн зуун миллион тонно нүүрһэнэй запастай юм.

Геологуудай партинууд Пиндиншань шадар нүүрһэнэй шэнэ уурхай олохын тула бэдэрэлгын хүдэлмэри хэжэ байна.

Немецкэ арадта Франциин эб найрамдалай Национальна Соведэй хандалга

ПАРИЖ, февралиин 1. (ТАСС). Немецкэ арадта Франциин эб найрамдалай Национальна Соведэй хандалгын текстые «Юманите» газетэ мүнөөдэр тунхаглаа. Германиие дахин зэбсэглэлгэдэ немецкэ арадай эсэргүүсэн тэмсэлгын хойноһоо французска арад ехэ анхаралтайгаар ба һонирхолтойгоор адаглан хаража байна гэжэ хандалга соо онсо тэмдэглэгдэнэ.

«Ороноо нэгэдүүлхые немецкэ арадай эрмэлзэжэ байһые французска арад һайнаар ойлгоно, Лондонско ба Парижска хэлсээнүүдэй ёһоор Германиие болон Европые хоёр болгон хубаалга ехэ аюултай гэжэ тэрэ мэдэнэ. Французска арад хадаа Европын бусад арадуул шэнги бата бэхи аюулгүй байдалтай байхые эрмэлзэнэ. Французска арад хадаа германска милитаризмые, һэргээлгэһээ, тэрэнэй сэрэгэй авантюриһаа Европын бүхы оронуудай, тэрэ тоодо Германиин хохидолдо орохогүйе хүсэнэ.

Европын арадууд хадаа тэдэниие дайнда татан оруулха ямар нэгэн һэдэлгэнүүдые буруутуулжа шадаха. Тэдэнэй дура зоригые тоонгүй байха аргагүй. Тэдэнэр хэлсээ хэжэ германска асуудалые ба Германиин нэгэдэлые гуримшуулха ябадал туйлажа шадаха. Иимэ гуримшуулга Германиин амгаланаар хүгжэлгые хангахаһаа гадна, аюулгүй байдалые хамтаараа сахиха ябадал эмхидхэлгэдэ тэрэниие хабаадуулха аргатай болохо байна. Тиигээд байхада манай оронуудай хоорондо үнэхөөр амгалан байдал тогтоохо зам нээгдэхэ байна. Тиигэжэ бидэнэр бүхы дэлхэйн арадуудай хүсэжэ байһан буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ өөһэдынгөө шиидхэхы нэмэлтэ оруулжа шадаха байнабди.

ДРВ-гэй правительство таряашадта туһаламжа үзүүлнэ

ХАНОЙ, февралиин 1. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентство иигэжэ дамжуулна. Вьетнамска национальна банкын багсаамжын мэдээнэй ёһоор, 1954 оной ноябрь хүрэтэр таряашадта 465 миллион пиастрын урьһаламжа үгтөө. Энэ мүнгөөр таряашад хадаа 2.225 сар, хүдөө ажахын 2.367 зэр зэмсэг гэхэ мэтые худалдажа абаһан байна.

Арадай правительствын туһаламжа үзүүлһэнэй ашаар Хунг-Иен провинциин (Хойто Вьетнам) таряашад 700 гаран гектар боро газар элдүүрилһэн байна. Ха-Донг провинциин таряашад 500 гектар боро газар элдүүрилһэн, 1.700 гектар шэнэ газар хахалһан байна.

Республикымнай столица Улан-Удэ городто жэл бүри шэнэ шэнэ гэрнүүд баригдажа, городой түхэл шарай ондоо болоjo байна

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городой железнодорожно районадо баригдаһан шэнэ гэрнүүд харагдана.

М. Минеевэй фото.

РЕСПУБЛИКА ДОТОР

„Һунгагшадай булан“ эмхидхэбэ

РСФСР-эй, БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ һунгагшадай дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхын тулада А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна.

Библиотекын абонементнэ таһагта «һунгагшадай булан» нээгдээ. Эндэнь пропагандистнууд болон агитаторнуудта хэрэгтэй номууд, лекторнууд, элидхэлшэдтэ хэрэгтэй методическа литература табигдаанхай. Тэндэһээ иимэ темэнүүдээр материалнуудые оложо болохо гэбэл: Советскэ Союзай Коммунистическэ парти советскэ арадай коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэнь хүтэлбэрилхы б... залан ударидахы хүсэн мүн; Сове... скэ гүрэн—дэлхэй дээрэ эгээл хү... түгэлдэр, эгээл демократическа г... рэн мүн; СССР-эй Конституци—дэ... хэй дээрэ эгээл демократическа Ко... ституци мүн.

Һунгуулиин 3-дахи участогта биб... лиотекэ горьтойхон хүдэлмэри хэж... байна. Агитпунктдань зорюулан ол... хон номтой нүүдэл библиотечкэ эм... хидхэжэ үгөө. Гадна, «Советскэ һу... гуулиин системэ—дэлхэй дээрэ эгээ... демократическа һунгуулиин систем... мүн» гэһэн выставкэ түхеэрээ.

Библиотекэдэ «Ородой түрүүшы... революциин табин жэлэй ой» гэһэ... номой ба зурагуудай выставкэ эмхид... хэгдээ.

Д. Жарков.

Байгал шадарай ургамалай аймаг тухай ном

Хизаар ороноо шэнжэлхэ Обручевой нэрэмжэтэ Кяхтын музей «Байгал шадарай ургамалай аймаг» гэжэ 6-дахи номые СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн В. К. Шишкинэй редакци доро хэблэжэ гаргаба. Энэ ном соо ганса бобово ургамалнууд тухай бэшэгдэнэ. Бобово ургамалнууд малай шэмэтэ тэжээл болохоһоо гадна, газарай хүрьһэ азодоор баяжуулдаг үндэһэтэй байһан туладаа манай эндэхи эрхэ байдалда тон ехэ удхашанартай юм.

Мүн манай Забайкальеда энэ ур... гаса мед ехэ үгэдэг шухаг ургама... нуудай нэгэн гэжэ тоологдодэг.

Энэ ном һуралсалай ба научн... эмхи зургаануудта ехээр хэрэглэг... дэнэ. Түрүүшээр хэблэгдэһэн но... муud Ташкентын, Иркутска гүрэнэ... университедүүдтэ, республикын дэ... дэ һургуулинуудта эльгээгдээ.

П. Михайлов.

Ансамблиин концерт экран дээрэ харуулагдана

Манай республикын гүрэнэй филармониин хатар ба дуунай ансамблиин артистнарай концерт Москва городто амжалтатайгаар үнгэрөө һэн.

Һаяхан Москва городой кинотеатрнуудай экран дээрэ «Үдэрэй һонинууд» гэжэ 1955 оной 3-дахи журнал харуулагдажа захалба. Журналай энэ номерто Чайковскиин нэрэмжэтэ зал соо болоһон Бурят-Монголой ансамблиин концерт ба манай ансамблиие москвагайхидай халуунаар угтаһаниинь харуулагдана.

В. Брайковская.

Радиотой болобо

Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэ... рэмжэтэ колхозой малай 1-дэх... гүүртэдэ радио тодхогдобо. Эн... гүүртын 11 айлда январиин 15-на... үдэшэ түрүүшынхеэ радио дууга... ба. Бурят-Монголой драмын театр... табиһан «Будамшуу» гэжэ зүж... гэй дамжуулгые Улан-Удэһээ ша... нажа гүүртынхид ехээр һонирхо... Гадна, малшад сүлөөтэй сагаа улаа... буландаа үнгэргэхэ дуратай ю... Эндэ ерэжэ шэнэ газетэ, журна... нуудые уншана. Улаан булан со... ходоо сэбэр, дулаан байдаг.

Тус гүүртэһээ 4 модоной газар... ершолог Чесанын МТС-эй арба га... ран комсомолецууд амаралтынга... үдэр улаан буланда 16 шарга түл... буулгажа үгэһэн байна.

С. Сандагжапов.

Шатараар мүрысөөн болохонь

Закаменай аймагай «Улаан Дал... хай» колхозой клубые даагшаар н... хэр П. Дымбрылов ажаллана. Эн... нүхэр ажаллажа эхилһээр үни б... лоогүйшье һаа, клубайнгаа хүдэлм... рийе нилээд һайжаруулжа шадаһа... байна. Клубынь гоё һайханаар ш... мэглэгдэжэ, һайн түхеэрэлгэтэй б... лонхой. Колхознигууд үдэшэнд... клубтаа ошожо, радио шагнада... шатар, даам, домино наададаг б... шэнэ газетэ, журналнуудые уншад... байна. Шатар наадые ехээр һонир... ходог хүнүүд эндэ яһала олон ю... Тиимэһээ колхознигуудай дунда ша... тарай мүрысөө эмхидхэгдэхээр б... лэдхэл хэгдэжэ байна.

С. Мархаев.

Российска Федераци Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай урда тээ

(Түгэсхэл)

ургаа. Тиихэдэ арад зониие культурна болон социально-ажабайдалай талаарнь хангалгада гүрэнэй зүгһөө гаргагдаһан гаргашануудые тоолоо һаа, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай олзонь энэ үе соо хоёр дахин шахуу ургаа. Колхознигуудай мүнгэн ба натуральна олзонь тэрэшэлэн горьтойгоор ургаа. Байрын гэрнүүдые барилга үргэнөөр ябуулагдана. Гансал үнгэрэгшэ жэлдэ городуудта болон хүдэлмэришэдэй посёлогуудта 32 миллион гаран квадратна метр талмайтай шэнэ гэрнүүд баригдаа, хүдөө нютагуудта 470 мянган гэрнүүд баригдаа.

Манай ороной экономикын болон культурын амжалтатайгаар хүгжэхэ ябадалда Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республика бага бэшэ үүргэ дүүргэнэ. Тэрэнэй хүсэтэ индустри болон томо механизированнэ хүдөө ажахынь Советскэ Союзай экономическа хүсэ шадалай үндэһэ һуурнинь мүн болоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ арадай демократиин оронуудшье сэсэглэн һалбаралтынгаа зам дээрэ ехэ амжалта туйлаа. Бүхы дээрээ Советскэ Союзда болон эдэ оронуудта 1954 ондо промышленна үйлэдбэриин хэмжээнь дайнай урда тээхидэ орходоо 3,4 дахин ехэ байба.

Агууехэ хитад арад өөрынгөө орониие социалистическээр шэнэдхэн байгуулгада айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа. Хитадай индустриальна хүгжэлтэ түргэнөөр урагшаа дабшаа. 1954 ондо орон доторнь 11 миллиард киловатт-час гэхэ гү, али 1949 онойхидо орходоо 2,5 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэгдөө, 82 миллион тонно нүүрһэн — 1949 онойхидо орходоо 2,6 дахин ехэ, металл отолдог 13,5 мянган станогууд — 1949 онойхидо орходоо 8,5 дахин олоор үйлэдбэрилэгдөө. Хитадай заха хизааргүй үргэн ехэ газар дээрэ мүнөө 300 томо промышленна предприятинууд баригдажа байна.

Капиталистическэ оронуудтахи байдал тон ондоо байна. Буу зэбсэг элбэгээр бэлдэжэ байбашье һаань, США-да эхилһэн экономическа кризистэй дашарамдан капиталистическэ оронуудтахи промышленна үйлэдбэриин хэмжээн үнгэрэгшэ жэлдэ 1953 онойхидо орходоо бага байба. США-да промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1954 ондо урда жэлэйхидээ орходоо 7 процентээр хороо. Үйлэдбэриин хороходонь хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошороо. США дотор 15 миллион шахуу хүнүүд оройдоо ажалгүй гү, али заримдаа ажалгүй байна. 1954 оной гансахан декабрь соо США дотор хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдэй тоо нэгэ миллион хүнөөр үсөөрөө.

Советскэ Союзай болон социалистическэ лагериин оронуудай амжалтанууд хадаа капиталистическэ системэдэ орходоо ажалай социалистическэ системын үлэмжэ булюу һайн байһаниие гэршэлэн харуулаа. Олон национальна Советскэ гүрэнэй түүхэтэ туйлалтануудынь Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн политикын ба советскэ хүнүүдэй героическа ажалай үрэ дүнгүүд мүн. Эдэ амжалтанууд — СССР-эй арадуудай ахадүүгэй бүлэнүүд дотор нягтаар жагсаһан бүхы национальностьнуудай ажалшадай эршэмтэ тэмсэлэй аша үрэ мүн. Коммунистическэ общество байгуулха гэһэн агууехэ зорилгые дүүргэхын түлөө тэмсэл дотор манай ороной арадуудай бата хани барисаан улам хүгжэжэ байна.

Российска Федераци нацануудай ахадүүгэй хани барисаанай үльгэр жэшээ мүн болоно. РСФСР-эй составта 12 автономно республика, 6 автономно область болон 10 национальна округ ороно. Урдань хаанта Россин гээгдэнги байһан районууд Коммунистическэ партиин ябуулжа байгаа сэсэн мэргэн национальна политикын ашаар, ород арадай ахадүүгэй туһаламжын ашаар Советскэ засагай жэлнүүдтэ үндэһөөрөө шэнэдхэн байгуулагдаа.

РСФСР-эй составта ородог Мордовско АССР социалистическэ нацануудай һалбаран хүгжэһэнэй жэшээ мүн болоно. Тус республикын 25 жэлэй ой һаяхан тэмдэглэгдээ. Хэдэн зуун жэлэй турша соо ород помещигүүд болон капиталистнуудаар, «өөрынгөө» феодалнууд болон кулагуудаар дарлагдажа байһан Мордови хаанта Россин гээгдэнги провинцинуудай нэгэн байһан юм. Мордовидо промышленность үгы шахуу байһан юм, арад зонойнь диилэнхи олонхи газартаряалан эрхилдэг байгаа. Таряашадай 60 шахуу процентнь үгытэй ядуу байгаа. Мордовско арад үхэжэ дууһалгын туйлда хүргэгдэһэн байха юм.

Советскэ засаг Мордовиин ажалшадые, шэнэ, жаргалта ажабайдалтай болгоо. Мордовско АССР-эй территори дээрэ гансахан дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ 243 промышленна предприятинууд шэнээр баригдаһан ба шэнэдхэн байгуулагдаһан юм. Үйлэдбэриин угаа ахир муу зэбсэгүүдтэй байһан таряашадай жэжэ бутархай 260 мянган ажахынуудай орондо мүнөө республика дотор 650 колхозууд болон 22 совхозууд байгуулагданхай; тон шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэн 65 машинно-тракторна станцинууд эдэ колхозуудые хангана. Республика дотор 60 миллионер колхозууд бии.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин урда тээ Мордовиин арад зоной дунда үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд тон үсөөхэн байһан юм. Мордовско арад өөрын үзэг бэшэггүй байгаа. Культурань тон доодо хэмжээндэ байһан юм. Мүнөө Мордовидо 1300 гаран һургуулинууд бии, тэдээндэ 165 мянга гаран хүнүүд һурана, 17 тусхай дунда һуралсалай газарнууд, 4 институт, 1108 культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, драмын театр, филармони гэхэ мэтэ юумэнүүд бии.

Башкирска, Татарска, Удмуртска болон бусад автономно республиканууд, автономно областьнууд, национальна округууд мүнөө ехээр хүгжөөгдэһэн промышленностьтай, машинна техникээр зэбсэглэгдэһэн хүдөө ажахытай, формоороо национальна, удхаараа социалистическэ түрүү культуратай болонхой.

Зохёон байгуулгын агууехэ ажал хэжэ байһан СССР-эй арадууд эб найрамдалда тон ехэ дуратай. Гадаадын политикын ленинскэ принципүүдтэ үнэн сэхэ байдаг Советскэ правительство хадаа арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаанай политика хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ. Советскэ Союз хадаа дайн сэрэг үүдхэгшэдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгые хамгаалжа байһан эб найрамдалай, демократиин болон социализмын лагериие толгойлно. Амгалан ажал хэжэ байдаг СССР-эй, Хитадай Арадай Республикын арадууд, арадай демократиин бусад оронуудай ажалшад өөһэдынгөө гүрэнүүдэй оборонын хүсэ шадалые бэхижүүлхэ тухай, тэдэнэй аюулгүй байдалые хангаха тухай эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоно.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ, автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ болон нютагай Соведүүдтэ депутадуудые һунгалга хадаа советскэ хүнүүдэй патриотизмые, Коммунистическэ партида, түрэл Советскэ правительствода тэдэнэй инаг дуратай ба ехээр этигэдэг байһаниие дахин дахин харуулхань.

1955 оной февралиин 27-ной үдэр олонациональна Российска Федерациин ажалшад нэгэ хүн шэнгеэр Соведүүдэй һунгалтануудта хабаадалсажа, өөһэдынгөө голосуудые коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудта үгэжэ, коммунизм байгуулгын агууехэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хүсые үгэхөөр бэлэн байһанаа харуулха байһандань ажаг һэжэг һанагданагүй.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 31-43. культуры и быта, промышленности — 35-11, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00369. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 723.